

DE NIEUWE TONEELBIBLIOTHEEK

Deze tekst is afkomstig van de online bibliotheek op www.denieuwetoneelbibliotheek.nl.

De rechten, inclusief en met name de rechten voor uitvoering, liggen voor alle teksten bij de auteur en het is dan ook verplicht om voor elke vorm van uitvoering toestemming bij de betreffende schrijver aan te vragen. Voor elke schrijver is het van groot belang om te weten of zijn teksten worden uitgevoerd, dus neem alstublieft bij elke lezing, encenering, bespreking in het onderwijs e.d. even contact op met de auteur! Het contact adres voor deze tekst is:

Schrijver	Frans Strijards
Titel	Toeval. Voorval.
Jaar	1991
Uitvoering	Art & Pro / Frans Strijards

Copyright (C) 1991 by Frans Strijards

FRANS STRIJARDS

TOEVAL.

VOORVAL.

Voorwoord.

In *Toeval.Voorval*. heb ik een aantal persoonlijke gevoeligheden onder willen brengen in een vertelstructuur. Het stuk illustreert, zou je kunnen zeggen, een bewustzijnsstaat.

Geïnspireerd door de zeggingskracht van de droom, die vooral in de vroege ochtend gedroomd, voor mij bijna altijd alarmerend van toonzetting is, koos ik voor een bezwerende persoonlijke verslaggeving van 'gebeurtenissen'. Een verteller poseert alsof hij macht heeft over de personages die hij oproept. Maar het kost hem moeite ze in de hand te houden want zij verschillen met elkaar van mening of zijn het opvallend met elkaar eens – of solliciteren zelf naar de verteller-rol.

Zomin als het geheugen zich houdt aan strikte chronologie, aan oorzaak en gevolg, zomin houden de personages zich aan een klassieke verteltrant. De verteller moet alle zeilen bijzetten en tenslotte maken dat hij wegkomt – gaat dus ten onder aan zijn eigen fantasie. Was hij als verteller ten slotte geen fantast die een werkelijkheid vorm wilde geven? Komt het woord Trauma niet van Droom?

F.S.

Personages

MAN 1

Verteller, versleten pak; niet alledaags, daarover een regenjas

MAN 2

Oude man, gids, alpinopet, slobberpak

MAN 3

Zakenman

VROUW 1

Journaliste van een plaatselijk blad. Uitermate keurig

VROUW 2

Zwerfster-type; alcoholiste, ex-vrouw van Man 3

VROUW 3

Serveerster in de catacombe en tenslotte verpleegster; heeft Hes het verhaal aan haar verteld?

Decor

Een licht gebogen achterwand, een grijs scherm. Op de achtergrond, tegen het scherm aan, vier café-stoelen naast elkaar geplaatst aan de linkerzijde.

Rechts eveneens vier café-stoelen. Aan de ene kant een café-tafel en aan de andere kant de plek van het openingsbeeld. Bij aanvang staan de spelers daar, grijs gekleed, als schimmen opeengehoopt – in een dreigend maar absurd droombeeld.

Dan nemen ze hun plaats in. De spelers bevinden zich verder gedurende de hele voorstelling op het toneel. Vrouw 3 speelt alleen in de tweede helft een rol.

Alle scènes worden achter elkaar gespeeld, zonder ingewikkelde licht of muziek overgangen – tenzij dat uitdrukkelijk anders in de tekst staat vermeld. Het tempo is hoog, de scène-wisseling abrupt.

Op Man 1 na dragen de spelers een lichtgrijze schmink en zijn in het grijs gekleed.

De speelstijl is zeker NIET naturalistisch maar gestileerd en getypeerd, en doet soms denken aan een stripverhaal.

deel I

Man 1 staat in bleek fel licht omringd door Man 2 en 3 en Vrouw 1 en 2, terwijl de laatsten na tien seconden van hem afgewend op de achterste stoelen gaan zitten. Man 1 wendt zich in volgende monoloog tot het publiek. Op de achtergrond klinken flarden commentaar nauwelijks hoorbaar van de anderen. Het geluid varieert van gesis tot verstaanbare opmerkingen.

MAN I

Stel, *stilte* je bent afkomstig van waar ik vandaan kom, dan zijn er twee mogelijkheden.

Je maakt zo snel mogelijk dat je er weg komt en blijft weg óf je keert op een dag terug, gedreven door het toeval of omdat je je inbeeldt dat er een belangrijke reden voor is.

Keer je terug – na vele jaren – dan herken je al snel de tanige eentonige wegen. De vervuiling heeft over het landschap een vreemde gloed gelegd. Om te voorkomen dat de vracht herinneringen in een schuivende lading verandert, stap je uit je auto en kijkt rond.

Ook als je jezelf een zekere toegeeflijkheid toestaat treft de fantasieloosheid van het landschap je. Het stemt overeen met de aard van de bewoners.

De anderen – Man 2, 3, Vrouw 1 en 2 – draaien zich naar Man 1.

De toerist zal zich laten overweldigen door folkloristische spreuken en raakt onder de indruk van borden waarop de gastvrijheid van de streek wordt geroemd. Hij leest in de folders kwijlend de informatie over alle accommodatie. Maar IK – ik ben geen toerist! O nee! Je hebt nog een weg

te gaan maar je staat al weer als verlamd, want in de schemering zijn daar de beelden, de visioenen.

De anderen lopen paarsgewijs naar de stoelen links en rechts aan de zijkant.

Vrouw 2

tegenover Vrouw 1, Man 2 tegenover Man 3.

Waar anderen het herinneren als vorm van verweer aanvaarden, zoek ik mijn heil in

vergeten. Ik, vermoeid beheerder van een dolgedraaid schimmenpaviljoen...

Zie ze staan...

De anderen gaan zitten.

...als een tot stilstand gekomen film. Startklaar niettemin. Dus waar te beginnen? Was er een teken, oorzaak, begin? Nee, zo omslachtig was het niet.

Ik heb mijn reis vervolgd: de door mij gezochte mystieke aanduiding, omleiding Centrum heb ik gevonden, de afslag genomen, de koffer het hotel in gesleurd en daarna de trap op gezeuld.

Ja! Ik ben op bed gevallen!

Vrouw 2 loopt de toneelvloer op tot bij Man 1, zet zich in postuur, handen in haar heupen.

En mocht er geklopt zijn dan heb ik dat niet gehoord.

VROUW 2

Ik weet niet wat ik moet doen.

MAN 1

Pardon?

VROUW 2

Een vent op mijn kamer. Eng.

Hij heeft gedronken. Ik krijg hem niet weg. Pist in de wasbak. Zegt niks.

Beest... Ik weet niet wat ik moet doen. Hij stinkt. Drank. Bij open vuur zal hij ontploffen. Maak ik je aan het schrikken?

MAN 1

Zal ik de politie bellen? Wat moet ik doen?

VROUW 2

Ik ga nog wel even kijken hoe het ermee staat. Normaal gesproken is ie zo niet. Hij is vast in slaap gevallen.

MAN 1

tot publiek Zo verliep dus de eerste kennismaking. Er volgde een droomloze nacht.

Vrouw 2 is naar haar stoel gelopen, komt terug met een tijdschrift.

Hoe laat ik wakker werd weet ik niet, maar volgens mij werd er geklopt.

VROUW 2

Hallo. Hoe zou jij dit invullen. Wat zou jij antwoorden?

MAN 1

Wat? Wat?

VROUW 2

Nou, gewoon; hoe je reageert.

MAN 1

Wat is dat voor een blad?... Wanneer een geliefde seksueel verkeer zou hebben met, met, met een wat...?

VROUW 2

Nou een...

maakt obscene gebaar, handen weer in de heupen

MAN 1

Of ik evenwichtig ben? Geloof ik in... in een wat? Wat bedoelen ze? Wat bedoelen ze hiermee?

VROUW 2

Dat vraag ik aan jou.

MAN 1

Of ik lieg? Nee! Ik overdrijf soms. Energieke instelling? Veroveringsdrang?

Wat moeten ze daar mee? Wat weten ze dan als je dat allemaal invult? O, kijk hier, getallen, punten. Dan kun je lezen wat voor een type je volgens hen bent.

VROUW 2

En die? Over de toekomst.

MAN 1

Moet je insturen, dan krijg je antwoord.

VROUW 2

Hoe kan ik weten wat er zal gebeuren? Door wat er gebeurt weet je toch pas hoe je in elkaar zit. De volgorde is verkeerd, zie je.

MAN 1

O ja, hm.

VROUW 2

En wat gaat er nu gebeuren? Wat gaan ze doen?

MAN 1

Volgens mij HOEF je dat niet in te vullen, tenzij je wilt weten hoe je toekomstbeeld zich verhoudt tot...

VROUW 2

Natuurlijk wil ik dat weten. Vul jij het maar voor me in.

MAN 1

Maar ik... Ach. Nou ja.

tot publiek En zo, alsof ze permanent op diezelfde plaats bleef staan, volgde de derde ontmoeting.

Vrouw 1 staat inmiddels aan de andere kant van Man 1, armen stevig over elkaar.

VROUW 2

Help. Ze is er weer. Zie jij haar ook?

wijst naar Vrouw 1 Dat is de derde keer al deze week. Ze is niet goed snik.

MAN 1

Wie dan?

VROUW 2

Daar. Die vrouw. Met dat hoofd als een te vaak gebruikt dartsboard.

MAN 1

Wie is ze? Wat moet ze?

VROUW 2

Verzin jij maar iets. Ik ben weg.

gaat op een stoel zitten

MAN 1

tot Vrouw 1 O, nou goed dan. Mevrouw Dartsboard.

VROUW 1

Wat?

MAN 1

Ik heb een boodschap.

VROUW 1

Aha.

MAN 1

Ja, u kunt uw boodschap rustig aan mij geven.

VROUW 1

Aha.

MAN 1

Ik ben namelijk...

VROUW I

opgewonden Luister jij eens goed.

Zeg haar maar... Nee, zeg maar niks. Zal ik jou eens wat vertellen? Nee, eerst een vraagje. Hoe lang kent u haar? Bent u van hier? Kan ik u kennen?

MAN I

Ik logeer hier. Dit is een hotel. Niet? Dit hier. Dit is de kamer naast haar kamer.

VROUW I

Bevalt het u niet?

MAN I

Een matig hotel. Er zitten muizen.

VROUW I

U verwacht voor die prijs blauwe reigers?

MAN I

tot publiek Er zijn stemmen die een onaangename klank hebben.

VROUW I

die is blijven doorpraten ...Het is maar een suggestie natuurlijk want voor het overige vrijblijvend...

MAN I

tot publiek En deze stem leek zelfs vage herinneringen op te roepen.

VROUW I

is blijven doorpraten ...Alleen maar om u een idee te geven natuurlijk, want wat zal ik...

MAN I

tegen de vrouw Ja. Goed idee.

VROUW I

*is blijven doorpraten ...En dan achter het panorama heb je er nog een. Maar
duur. Ligbad in alle kamers.*

MAN 1

Ligbad?

VROUW 1

En u moet niet vergeten ons nieuwe handelscentrum te bezoeken.

MAN 1

Dat zal ik doen.

VROUW 1

En wat betreft die buurvrouw. We kennen haar. Pas op.

terug naar de stoel

MAN 1

En daar ging ze, de trap af. Naar buiten, veronderstel ik. Buiten. Precies waar ik ook naar toe wilde. Buiten. Want buiten het hotel heb je een kiosk met kranten en ansichtkaarten en souvenirs.

Man 2 nadert Man 1, die staat met de handen op de rug.

Er hangt een eeuwenoude ets van de stad. Een koperen plattegrond.

MAN 2

Momentje, wat doen we? Als dat ding naar beneden komt...

MAN 1

Ik wil alleen wat vragen...

MAN 2

Dat is niet voor de verkoop. De verkoop is hier. Deze kant.

toont een paar ansichtkaarten aan de binnenkant van zijn colbert

Ansichtkaarten, kettingen. Op vakantie? Dia's, muziekcassettes, zakmessen.

MAN 1

Dia's?

MAN 2

Ja, voor zo'n ding. Kijkding. Rotzooi. Hersenletsel. Toch maar niet?
Aanstekertje met wapen. Lucifers met waterval. Wilt u misschien een gids?
Vrouw 2 is inmiddels weer van haar stoel opgestaan.

VROUW 2

Hallo, jullie hebben kennis gemaakt. Dit is Max. En dit is... eh... ding

MAN 1

Dag Max, ik ben...

Man 2 maakt een waarschuwend gebaar tegen Vrouw 2

VROUW 2

Ja, ik heb me gisterenavond misdragen. *gebaar van drinken tegen Man 1.*

MAN 2

tegen Man 1 Viewmaster.

VROUW 2

Wat?

MAN 2

Dat woord zocht ik.

VROUW 2

Weet je wie hier net is geweest?

MAN 2

Interesseert me niet.

Vrouw 2 en Man 2 lopen naar de café-tafel.

VROUW 2

Zullen we naar de Catacomben gaan?

MAN 2

De Catacomben zijn gesloten.

VROUW 2

Zal ik wat te drinken halen?

MAN 2

gaat zitten Nee! Ik wil een stoel.

MAN 1

En Max werkt hier?

VROUW 2

Ja, als restaurateur of zoiets.

MAN 1

Hé, Max ken je die van die chefkok in de kantoorboekhandel: 'Mag ik tweeënnegentig van-harte-beterschaps kaarten?'

VROUW 2

Hij restaureert schilderijen in de kerk. *gaat zitten*

MAN 2

tegen Vrouw 2 Vooruit, jij ging toch iets bestellen?

MAN 1

Zeg, ik ga er vandoor. Er stond een wandeling op het programma.

MAN 2

en vrouw 2 Ja, doei.

MAN 1

tot publiek

Deze stad heeft altijd kosmopolitische aspiraties gehad. Dat is uitgegroeid tot grootheidswaan. Stel je een stad voor met een ouderwetse markt. Je hebt er een schoenenwinkel, bioscoop, bank, lunchroom, politiebureau. Je kijkt even niet, je bent er even niet bij en ze zetten er een hamburgertent neer en een nachtclub. En opeens sta je daar weer. De hitte is verpletterend, het geluid niet minder. En dat handelscentrum, waar is dat?

Weet je wat, ik koop een plattegrond. Ja, precies, *tekent in de lucht snel een plattegrond.* een plattegrond. O, het centrum is tegenwoordig buiten het centrum, ik bedoel, buiten het centrum hebben ze een nieuw centrum gebouwd. Even vragen. Mevrouw... Zie je dat? Die stukken pluimvee steken de straat over als ik er aan kom. Of verbeeld ik me dat?

Praat ik soms hardop in mezelf?

Dan maar terug naar het hotel. Hotel? Waar is het hotel?

Vrouw 2 en Man 2 zijn inmiddels om Man 1 heen gelopen.

MAN 2

Zeg goser...

VROUW 2

We liepen aan de andere kant van de straat.

MAN 2

Ik zag dat je die plattegrond jatte.

VROUW 2

Loop jij altijd in jezelf te praten?

MAN 1

Hé, wat een wantrouwen? Waarom lopen jullie achter mij aan?

VROUW 2

Wij moesten ook in het centrum zijn.

MAN 2

We zagen je zo wezenloos rondlopen.

MAN 1

Ik heb niks gejat. Misschien vergeten te betalen. Ik was in gedachten verzonken.

Vrouw 1 is inmiddels opgestaan.

VROUW 2

Pas op. Daar heb je háár... O, ze heeft me gezien. Te laat.

VROUW 1

tegen publiek

Je had ze moeten zien staan! Dat stel. Jammer, dacht ik. Ik bedoel: toerisme is belangrijk hier. Voor ons. Maar dan wel een bepaald soort toerisme. Niet dat ongewassen gajes.

Nou goed, ik loop door de stad, doe ik graag. Goed ingerichte etalages.

Heerlijk.

Feest, zoals bij de Phoenix.

VROUW 2

Ja, de Phoenix. Typisch zo'n winkel waar de goedkope spullen op de laagste schappen liggen. Je moet die bejaarden zien bukken. Wat koop jij daar dan?

VROUW 1

Huidverzorgingsartikelen.

VROUW 2

overspannen tegen publiek Weet jij eigenlijk wel dat ze muizen levend roosteren onder een solarium om zonnebrandolie te testen?

VROUW 1

Maar die dag kocht ik een ananas, want ze hadden prachtige ananassen.

MAN 2

Hoe het ook zij, zij liep daar en er ontstond ruzie.

VROUW 1

Ja. Ik loop daar...

MAN 2

En er ontstaat ruzie.

loopt weg, gaat aan het café-tafeltje zitten

VROUW 1

Er werd een nare opmerking gemaakt.

VROUW 2

Een nare opmerking? Door wie?

MAN 1

Ik zei: Daar heb je dat dartsboard weer.

VROUW 1

En waarom zeg je dat over mij?

MAN 1

Jij geeft mij de indruk dat je nogal laat in het leven hebt leren lachen.

VROUW 1

Wat bedoel je precies?

MAN 1

Grapje. Het was niet de bedoeling dat je dat hoorde, tegen *publiek* maar ze hoorde het. En toen kreeg ik meteen een grote smoel.

VROUW 1

luid Jij denkt zeker dat ik je niet herkend heb, hè. Jij oplichter.

Ik herkende je op het eerste gezicht.

MAN 1

tegen *publiek*

Maar IK had haar niet herkend. En dat overkwam me diezelfde avond nog een keer. Ik kom in het hotel, hoor een gesprek, ga erbij staan, realiseer me té laat dat ik een van die kerels ken. We zaten op dezelfde school. Ik kende zijn ouders. Een vent waar ik geen hoogte van kreeg. Probeerde altijd iets te doen wat mensen imponeerde. Zaten we in de redactie van de schoolkrant, was het nummer gewijd aan de vrede, doorzeefde hij de totale oplage met het pistool van zijn vader.

VROUW 1

loopt naar achteren, tegen het publiek Hij is niet wat doorgaans wordt omschreven als een gemoedelijke man.

VROUW 2

loopt naar achteren; tegen het publiek Het is een chimpansee met binnenpret, die je beter niet kwaad kan maken. Hij is mijn ex.

Ze zet een stoel klaar voor Man 3, bij de café- tafel, haast zich weer terug naar haar plaats achter.

Kwam hij thuis van zijn werk, ging hij zich scheren, ging dan het huis weer uit, kwam hier precies om half negen binnen. Zo gaat het nog steeds. Elke dag.

En dan moet ik maken dat ik uit de buurt ben. O jongens! Daar is ie.

Man 3 gaat zitten naast Man 2.

MAN 3

Ha, die jongens. Alles kits achter de rits?

ziet Man 1 En wie hebben we daar?

MAN 1

tegen Man 3 Mijn vak is reporter. Ik reis rond voor een blad.

gaat aan tafel zitten

Ik bezoek restaurants met strijkjes en fonteinen en doe verslag van wat mij overkomt.

MAN 3

Dus jij gaat ergens eten en jij schrijft daar een artikel over?

MAN 2

Als een soort culinaire sluipmoordenaar?

MAN 1

Ja, ik sloop reputaties.

MAN 3

Weet je wie je te grazen moet nemen? Die lui van de Doofpot. Die vragen er om.

Straks gaan we daar samen eten.

staat op, gaat aan de zijkant zitten

Nou ga ik kaarten. Wacht op me, drink wat van me.

MAN 1

Graag. Fantastisch!

tegen Man 2 Zeg, wie is die vent?

MAN 2

Dat is de eigenaar van de Doofpot.

MAN 1

Juist.

tot publiek Sommige triomfen duren erg kort.

VROUW 1

loopt naar Man 1 Waarom wil jij jezelf niet bekend maken? Zeg het nou maar.

Jij bent...

Vrouw 1 neemt hem mee naar voren.

tegen publiek Kleine toelichting, dames en heren. Hij wil het niet zeggen maar hij is mijn neef. Ik heb hem twintig jaar niet gezien.

MAN 1

Verrek, nou zie ik het. Jij bent familie!

VROUW 1

Je wilt toch niet zeggen dat je me vanmiddag echt niet had herkend? Nou, wat betekent dit bezoek aan onze goede stad. Moeilijkheden?

MAN 1

Ik zoek rust na een moeilijke periode. Nou ik je toch spreek, zou je me heel misschien even een som geld kunnen lenen?

VROUW 1

Geld? Waarom moet jij geld lenen?

MAN 1

Jezus, rustig.

tegen publiek Ik verwacht elk moment een cheque.

VROUW 1

Dat jij geld moet lenen...

gaat op afstand staan

Man 2 loopt belangstellend naderbij. Staat naast Vrouw 1. Die krijgt van zijn aanwezigheid de kriebels.

MAN 1

Zeg, jij verkoopt in je winkeltje sigaretten, niet? Kun je me een slof lenen?

MAN 2

Een slof lenen? Hier betalen we voor wat we willen hebben.

loopt weer weg

MAN 1

Godnogantoe. Ik weet weer waar ik ben.

tot publiek

Welkom, dames en heren, dit is de stad van de beroemde wonderbronnen.

Effectief tegen kinkhoest, impotentie, breuk en bedplasserij.

Bedevaartgangers plachten hier verkreukeld te arriveren en vervolgens

knapten ze dan van schrik weer op. De stad heeft een reputatie als

kuuroord. Je komt hier als nieuw vandaan. Of je komt hier **NOOIT MEER** vandaan.

MAN 3

staat op Zeg, waarom heb jij zo'n grote mond? Ik kaart, jij drinkt, straks gaan we eten, dan heb ik tijd voor je verhaal

MAN 1

Ik wil even iets recht zetten.

MAN 3

Zeg het eens?

MAN 1

Wij kennen elkaar. Wij zijn oude kennissen.

MAN 3

Weet ik.

MAN 1

O, je weet wie ik ben.

MAN 3

Natuurlijk. Hes ben jij. En ik ben Stork. Dat weet je vast nog wel.

MAN 1

Ik ben geen culinair expert of zo.

MAN 3

Nee! Dat was me al duidelijk. Jij bent nog steeds diezelfde idioot.

gaat ergens op de achtergrond zitten

VROUW 1

tegen publiek

Ik hoopte, toen ik hem zo onverwacht terug zag, een succesvol familielid te ontmoeten. Iemand die er overeenkomstig de familietraditie in geslaagd was een universitaire graad te behalen. Geruchten hadden die verwachtingen getemperd. Er werd ook wel gefluisterd dat hij in moeilijkheden zat. Van welke aard die moeilijkheden waren wisten we niet. Later, ja, later hoorde ik meer. *gaat zitten*

MAN 1

Zeg, ik ben op zoek naar werk. Weten jullie niks?

VROUW 1

Heb je connecties? Getuigschriften? Referenties? Heb je eigenlijk een vak geleerd?

MAN 1

Ja. Jawel. Jazeker.

MAN 2

tegen Vrouw 1

Erg overtuigend klinkt dat niet.

MAN 1

loopt op Man 2 af Zeg, zullen wij eens even een ommetje maken? Het is lekker fris. Wat een fijne stad is dit toch. Ik heb al zulke mooie herinneringen en het is nergens goed voor als ik nu de moed verlies.

Jezus, *tot publiek* sinds ik hier ben aangekomen gaat alles fout. De verkeerde mensen bemoeien zich met me dus waar vind ik nou de goeie? Weet ik hier de weg nog wel?

wijst Daar; steenfabriek. Zie je? Stenen.

MAN 2

als gids en tot het publiek

Inderdaad! Er is een ondergronds gangenstelsel dat tot buiten de stad leidt.

En een

onderaards gerechtshof. En op dat plein daar hebben eeuwenlang executies plaatsgevonden. Die kerk daar is gewijd aan de heilige Katharina. Het verhaal gaat dat zij in haar visioenen zag waar de vele verdoemden op aarde zich bevonden.

MAN 1

met enig wanhopige pathos O, heilige Katharina, U moet mij gezien hebben in een van uw visioenen! Ik ben hier lang geleden vandaan gevlucht. Ik; de

ontsnapte, de idioot! Zie mij hier staan. Nu word ik hier weer als een derderangs oplichter behandeld. Ik geef toe: ik moet ook niet van die blunders maken. Niet beweren dat ik een culinaire specialist ben. Nee! Natuurlijk heb ik gestudeerd. Ja! Natuurlijk heb ik een heel ingewikkelde studie voltooid. Dat biedt voordeel, wekt interesse en dwingt respect af. Maar welke studie was dat ook al weer, Katrien?

Hoogachtend.

MAN 2

Wat zeg je?

MAN 1

Jezus, praat ik weer in mijzelf? Ik ben de laatste tijd erg aangewezen geweest op mijzelf. Intense studie, afgezonderd leven, grote concentratie.

MAN 2

Studie? Wat voor studie?

MAN 1

Over het probleem van de eh...

tot publiek o God! ...sociale waarneming.

MAN 2

Pardon.

MAN 1

Of beter gezegd: de stad als object van onderzoek in de sociale wetenschap. *Hij werpt een wanhopige blik naar het publiek: vanaf dit moment is duidelijk dat Man 1 ter plekke iets verzint.*

MAN 2

Snap ik nog steeds niet.

MAN 1

Kijk, ik maak studie van de wijze waarop deze provinciestedjes beschreven worden in de roman, de literatuur of sociologische studie.

MAN 2

Ja, en?

MAN 1

In een klassiek geworden onderzoek heb ik vastgesteld dat dit soort lokale gemeenschappen monsterachtige opeenhopingen zijn van hebzuchtige, huichelachtige en perverse imbecielen. Ik doe daar nu verder onderzoek naar. Een participerende ding. Ken je de romans van O'Hara? Het stuk: Our Town van Thornton Wilder? Dat is mijn onderzoeksveld, en dat moet een proefschrift opleveren...

tot publiek en waarschijnlijk een proces wegens smaad.

MAN 2

Dus je bent hier vanwege studie? Ik dacht...

MAN 1

Precies. Studie.

MAN 2

Als je een gids nodig hebt...

loopt weg, gaat aan de zijkant zitten

Vrouw 2 en Man 3 zijn inmiddels opgestaan en voeren een onduidelijk gesprek.

MAN 1

tot publiek Een gids. Ja, dat is een goed idee. Hé kijk: we zijn weer terug. Het hotel. Rumor. Licht. Muziek. Ramen met schaduwen. En vlakbij opeens stemmen.

VROUW 2

Alsjeblieft.

MAN 3

Wat wil je?

VROUW 2

Ik wil praten.

MAN 3

Ik niet.

VROUW 2

Ik wil je alleen maar wat zeggen.

MAN 3

Zeg het dan.

VROUW 2

Daarvoor moeten we eerst praten.

MAN 3

Waarom denk je dat ik hier ben? Om me te ontspannen! En nou opgelazerd.
geeft Vrouw 2 een duw, loopt zelf weg, Vrouw 2 hinkt, huilt

MAN 1

Kijk nou toch hoe ze loopt. Wat doet ze? Waarom doet ze dat?

MAN 2

Ze loopt op haar laatste benen. Ze weet niet hoe slecht ze er aan toe is.

VROUW 2

Over wie hebben jullie het?

MAN 1

Over jou.

VROUW 2

Waar ben ik terecht gekomen? Wat moet ik hier? Ik leid het verkeerde leven.
Er is geen middelpunt in mijn hoofd. O, mijn stemmingen. Ik kan maar niet
besluiten wat ik wil. Moet je me hier zien staan. Hij zei dat ik op moet
lazeren.

MAN 3

Ja. Opgelazerd.

tegen Man 1 En waar blijf jij nou. Je wou me spreken?

MAN 1

Jazeker.

MAN 3

Wat hoor ik toch voor verhalen? Zit je in de problemen?

MAN 1

Momentje, ik kom er aan.

tegen Man 2 Beste vriend, ik heb morgen inderdaad dringend een gids nodig.

Ik betaal goed, vraag niets, laat mij met deze heer alleen.

loopt vervolgens weg met Man 3, naar cafétafel

MAN 3

Is dat een vriend van je, die gids?

MAN 1

Ik ben van plan om hem in dienst te nemen als een soort privésecretaris.

MAN 3

Privésecretaris? Waarom hij?

Ze gaan zitten.

MAN 1

Een lokale representant.

MAN 3

Een geboren stumper. Kent alle kroegen, de kroegen kennen hem. Heeft alleen connecties in het gekkenhuis.

MAN 1

Waarom ben je zo bitter?

MAN 3

Laten we eerst bestellen.

MAN 1

Goed.

Er gebeurt niets.

MAN 3

En?

MAN 1

En?

MAN 3

Wat is je indruk na zo'n lange tijd.

MAN 1

Weet je, hoelang je hier ook weg bent, je hoeft de lucht maar op te snuiven en je weet weer waar je thuis hoort, op welk fundament je karakter is gebouwd.

MAN 3

Je idiote manier van praten is in ieder geval niet veranderd.

MAN 1

Je vraagt hoe het voelt om na twintig jaar terug te zijn? Jullie terug te zien?

Man!

Hier heb je nog luchten, geuren, verten en kleuren. En dan die mensen!

Fantastisch!

MAN 3

Deze stad is geen plattelandsvlek meer, deze stad ontwikkelt zich razendsnel. We zijn nu een handelsstad met internationale connecties.

MAN 1

Hier liggen mijn wortels en ik herken de omgangsvormen onmiddellijk! Ik vind dat zó hartverscheurend ontroerend.

MAN 3

Natuurlijk is het begonnen met de politiek van Karel de Grote, de godsdienst van Philips de Tweede en de genen van een roverhoofdman, maar het zijn nu onze eigen daden die hier tellen, hoor.

VROUW 2

op de achtergrond en dwars door het betoog van Man 3 heen Help! Help! Help!

VROUW 1

tegen Man 3 Zeg, wij moeten toch eens dringend met elkaar praten.

MAN 3

Waarover?

VROUW 1

Jouw ex- vrouw loopt wanhopig rond vóór het hotel. Zij heeft hulp nodig.

MAN 3

Ik kan haar die hulp niet geven. Dat weet je. Ik kan haar alleen geld geven.

MAN 1

tegen Vrouw 2 Misschien kan ik je van dienst zijn.

tegen Man 1 Geef mij dat geld. Ik breng het haar.

MAN 3

Je weet niet waar je aan begint. Ik heb haar in de rails gekregen. Maar haar gekte heeft het van mijn redelijkheid gewonnen!

En van die gekte moet ik niks hebben.

VROUW 1

Mij ontvlucht ze.

MAN 1

tegen Man 3 Wat voor gekte? Ben je daarom van deze vrouw gescheiden?

MAN 3

tegen publiek In een brandend huis blijf je nou eenmaal niet wonen. Alles overkomt haar maar. Er valt geen redelijk leven mee te leven. Alsof zoiets als een eigen wil haar volslagen onbekend is.

MAN 1

Misschien ritselt ze niet van wilskracht en doorzettingsvermogen omdat deze vrouw ongelukkig is...

MAN 3

Herinner jij je die spreuk op de gevel van onze school? Nil volentibus arduum.

MAN 1

Niets is onbereikbaar voor hen die willen.

MAN 3

Dat is mijn lijfspreuk gebleven.

MAN 1

Dat klinkt fantastisch.

MAN 3

Zij is permanent bezig zichzelf in model te krijgen.

VROUW 2

op de achtergrond Weet ik, weet ik, weet ik.

MAN 3

Ze belooft een fontein, en je krijgt een koude douche.

VROUW 1

Na die scheiding is het uit de hand gelopen. Toen werd ik doelwit van haar acties. Ze stond voor mijn huis en stuurde me felicitatietelegrammen...

MAN 3

Ze gelooft nu eenmaal in alle onzin die ze gelooft. Ze is in staat om te vertellen dat er papieren gestolen zijn waaruit blijkt dat ze een dochter van een Tsaar is.

VROUW 1

Ze wil filosofische zin geven aan haar waanzin.

VROUW 2

komt dichterbij Ik ben een vrouw met een depressie en een lief postuur. En ik ben de dochter van mijn ouders.

tegen publiek, dolgedraaid Pa is in de hemel, en ma staat in het telefoonboek.

Mijn ouders begonnen een café. Mijn moeder zei: Dan is vader tenminste elke avond thuis.

heftig wijzend op Man 3 Hij was de verkeerde, maar daar schijn ik van te houden. Ik dacht: nu gaat het gebeuren. Maar niks hoor. In die tijd had HIJ *wijst weer* problemen. HIJ! Ja! HIJ! Ja, JIJ!, had problemen. Zijn grootmoeder had twaalf Dinky-toys voor hem gekocht, maar zijn moeder wou ze hem niet geven of zoiets. Hij was een frustraat en ik was de optimist en dat ben ik nog steeds, hoor. Het beste gaat nog komen. Daar heb ik geen kristallen bol voor nodig.

Ik ben niet gek, alleen een beetje... van slag.

Allen verstarren voor een moment; we zien een bevroren tableau met uitzondering van Man 1.

MAN 1

Hoe was het ook weer? Volentibus nihil arduum? O God. Ja.

loopt naar voren, weg uit het tableau

Alsof ik uit de diepte door iets getroffen wordt. Dat gepraat over een eigen wil. Wilskracht. Volentibus nihil arduum.

Niets is onbereikbaar voor hen die willen.

Het tableau komt tot leven.

VROUW 1

begripvol tegen het publiek over Vrouw 2 Mijn kennismaking met haar, dat ging als volgt: ze stond iets te stelen in een winkel. Ik zag het, zei er wat van, en kreeg meteen de volle laag. Plotseling stopt ze met schelden, kijkt me aan, en zegt: De tv praat tegen me, de tv geeft mij opdrachten. Ja zeg, wat doe je dan? Ik slik, vouw mijn boodschappenlijstje dubbel en ga verder met boodschappen doen. Ze blijft maar achter me aan lopen. En maar praten. Tenslotte loop ik met haar mee naar haar huis. Daar staat de hele huisraad op de stoep. Inclusief de tv
Dan vertelt ze me toch een verward verhaal. Over haar huwelijk. Ja, wat doe je dan, niet?

Ik heb contact gezocht met hem, om hem ervan te overtuigen dat ze hulp nodig had.

MAN 1

Nil volentibus arduum?

VROUW 2

Die daar!

wijst op Vrouw 1 Die vrouw die is zo dodelijk als een python in een konijnenhok.

MAN 1

Nil volentibus arduum?

MAN 3

wijst op Vrouw 2 Alleen haar vader heeft in die vrouw een leuk prinsesje kunnen zien.

Man 1 blaast krachtig op een scheidsrechtersfluit. De andere spelers vluchten naar achteren.

Lichtwisseling. Man 1 in een spot. Op de achtergrond de 'anderen'. Ze praten zacht met elkaar, en dat is hoorbaar tijdens de tekst van Man 1.

MAN 1

Een verlamde wil. Bestaat er een middel tegen? Dokter, bestaat er zoiets als zelfkennis? Hoe ver kan zelfbedrog gaan? Waarom doemen ze op, deze schimmen? Zelfs over dit universum kan ik niet heersen. Ik struikel, val in de orkestbak. Waarom, dokter, klauteren deze mensen door mijn hersenkwabben?

Lichtwisseling. De 'anderen' – als schimmen overstemmen de tekst van Man 1 – komen dreigend op hem af, zweren samen als zijn ze een lasterend koor.

VROUW 2

Het is zijn schuld.

MAN 3

Wiens schuld?

VROUW 1

Schuld waaraan?

MAN 2

De zijne?

VROUW 2

Hij is...

MAN 3

Jullie geven mij de schuld. Welja. Geef mij de schuld.

VROUW 1

Uit jouw mond klinkt dat verdacht.

MAN 1

Krijg ik de schuld?

MAN 2

Over wie gaat het?

VROUW 2

Maar het is zijn schuld.

VROUW 1

Beschrijf dan eens wat er is gebeurd.

VROUW 2

Zal ik eens een portret van hem tekenen?

VROUW 1

Dan ga je hem natuurlijk beschrijven als een lomperik.

De 'anderen' naderen Man 1 – omsingelen hem net niet en kijken weer tijdens de volgende teksten.

VROUW 2

Ik doe dan een boekje open over een man die zijn doel moet en zal bereiken.

MAN 3

Gaat dit allemaal over mij?

VROUW 1

tot het publiek Dit gaat vast ook over zijn interesse voor het uitgaansleven, voor culinaire geneugten en alcohol. Ja, de liters alcohol van onze stadgenoot zijn legendarisch. Onder invloed daarvan kwamen in het verleden merkwaardige beslissingen tot stand.

MAN 3

Ik drink op z'n tijd een stevige borrel,
ja, en?

Men gaat zitten.

VROUW 2

Neem nou bijvoorbeeld de impulsieve aankoop van de Doofpot, omdat de wijn die avond naar zijn smaak bedorven was.

MAN 3

Ik had geen zin om daarover te gaan zitten ouwehoeren.

VROUW 2

Hij kon die avond geen verschil van mening accepteren.

MAN 3

Die eigenaar was een knoeier.

VROUW 1

Hij denkt nou eenmaal gauw dat hij iets beter kan.

MAN 3

Ach, de Doofpot. Dat was toch maar een hobby?

VROUW 1

Maar dat verklaart nog niet het charisma waarmee hij zijn bedrijf ontwikkelde.

MAN 1

Hij heeft een eigen bedrijf?

MAN 2

Sinds een jaar of acht heeft hij een heel snel groeiend eigen bedrijf.

MAN 3

Nil volentibus arduum?

MAN 1

Ik begrijp dat hij nogal goed geboerd heeft?

MAN 2

In mijn ogen wel.

VROUW 1

Jazeker.

MAN 1

Hij is een bolwerk van wilskracht? Hij? Die man? Stork?

wijst op Man 3

VROUW 1

In mijn ogen is hij een bolwerk van wilskracht, inderdaad.

MAN 1

Wilskracht? Bestaat er werkelijk zo iets als wilskracht?

VROUW 1

Natuurlijk. Een beetje wilskracht is toch fantastisch!

MAN 1

Denken jullie echt dat er in het leven iets te WILLEN valt?

MAN 2

Ik heb Stork altijd recht in zijn gezicht gezegd wat ik van de dingen dacht.

Maar Stork luisterde nooit. Hij had wilskracht. Als je over wilskracht beschikt

krijg je op den duur gelijk, maar niet iedereen heeft die wilskracht en als je

het niet hebt eindig je zoals ik.

MAN 1

Wilskracht, vrije wil. Ik geloof er niet in.

VROUW 1

Jij bent altijd slap geweest.

MAN 2

loopt naar Man 1

Lach je om iemand die als de zon opkomt zegt: Ik wil dat de zon opkomt?

Lach je om iemand die van de trap gevallen zegt: Hier wilde ik toch al liggen.

En: lach je om iemand die directeur van zo'n zaak is en zegt: Dit heb ik

gewild.

MAN 3

Alle wilskracht komt voort uit innerlijke noodzaak.

MAN 1

staat op, loopt naar voren Akkoord!

Met mijn wilskracht zal ik dit bolwerk van wilskracht slopen. Ik zweer het.

Dit bolwerk ga ik slopen. Zonder vergunning. Hij eindigt gek of ik. Een van de twee. Dit bolwerk van wilskracht gaat eraan.

MAN 2

Nou nou. Kalm aan.

MAN 1

Moet je dat zien staan. Bolwerk van wilskracht.

MAN 3

loopt op Man 1 af Nou hoor ik weer dat je hier bent vanwege studie.

Daarvoor hoor ik je zeggen dat je op zoek bent naar werk en daarvoor zeg je weer dat je culinair specialist bent. Kun je me dat uitleggen? Zit je nog altijd vol verhaaltjes?

Ze staan tegenover elkaar.

MAN 1

Kijk, je hebt zoiets als een studie en als je die studie gaat toepassen dan heet het praktijk, nietwaar?

MAN 3

Ja en? Nou en?

MAN 1

Welnu. Ik ben namelijk op zoek naar de praktijk. Dat is tamelijk simpel.

MAN 3

Wat voor een studierichting heb je dan gevolgd? Vertel.

MAN 1

Jij hebt een bedrijf, niet? Jij bent de baas. Een man van de praktijk. Een praktische man, niet? JIJ bent leidinggevend?

MAN 3

Zoiets ja.

MAN 1

Kijk eens aan. Je geeft leiding! Dan ben jij dus mijn praktijk. Voilà.

MAN 3

Ik, jouw praktijk? Wat voor een praktijk.

MAN 1

Wil je dat ik je dat uitleg. Ja of nee?

MAN 3

Dolgraag.

MAN 1

Weg met die leidinggevende grijs. Laat je me uitspreken?

MAN 3

Zo langzamerhand komt dat gepraat me de strot uit...

MAN 1

Wil je dat ik je iets uitleg.

MAN 3

Maar...

MAN 1

Je valt me in de rede.

MAN 3

Ja.

MAN 1

Niks ja. Luister goed.

Man 3 loopt nu weg, gaat op een van de stoelen zitten. Man 1 blijft in het midden staan.

Als je goed luistert wordt elke vraag vanzelf beantwoord.

richt zich tot het publiek en opnieuw is het duidelijk dat Man 1 ter plekke iets verzint

Leidinggevende types – ik haat ze – maar de wereld barst ervan, nietwaar? – van mensen met leidersinstinct die de leider uit gaan hangen. En ze zijn allemaal op cursus. Om de haverklap gaan ze op cursus. Dan zijn ze bezig om de bakens te verzetten. Niet? Ze doen aan heroriëntatie! Ze heroverwegen! Jazeker! Directies van scholen en ziekenhuizen, ministers, burgemeesters, politiecommissarissen heroverwegen voortdurend hun strategieën. Daaruit spreekt twijfel. Zijn ze in verwarring? Hebben ze fouten gemaakt? Ik heb nog nooit een leidinggevende horen zeggen dat hij een fout heeft gemaakt. NEE! Welnee; er is hooguit sprake van een crisis in het leiderschap!

samenzweerderig En dat is hun zwakke plek. *richt zich tot Man 3.* Kijk, jij mag dan kans hebben gezien om een zaak op te bouwen. Dat wil allerminst zeggen dat jij dat ook in de toekomst kan blijven doen. Voorbeelden? Kijk om je heen. Lees de krant. Crisis hier. Crisis daar. Waarom gaat het fout? Dat is de vraag. Nil volentibus arduum is jouw antwoord? Je geeft niet eens het foute antwoord. Je hebt helemaal geen antwoord. Luister je nog?

MAN 3

Nou ik...

MAN 1

Ik bedoel dit: je hebt nú een goed geleid bedrijf. Klopt?

MAN 3

Klopt.

MAN 1

Met een minimum aan klachten, wedden?

MAN 3

Ja.

MAN 1

Jouw filosofie is: klachten kunnen we niet hebben. Jij denkt: há! geen klachten, het gaat goed.

MAN 3

Klopt.

MAN 1

En daar zit 'm de fout. Klachten zijn negatieve reclame denk jij – maar dat is een heel foutieve benadering. Een gebrek aan klachten betekent... oncontroleerbare stilte!!

Positieve reclame betekent alleen iets tegen een achtergrond van? Klachten! Een klacht! Wat is er nou mooier dan een klacht. Een klacht is een kans. Een ontevreden klant aan de telefoon? Dat is een kans om van iemand een levenslange bewonderaar te maken. Een vriend!

Sleutelwoord? Service!

Laat drie man met een parachute in zijn achtertuin landen om de klacht te verhelpen en je hebt een vriend voor het leven. Een fanatieke gelovige. Die vertelt zoiets meteen door! Een klacht is voor een bedrijf een bron van vreugde.

MAN 3

Je neemt me in de maling.

MAN 1

Jij bent niet geïnteresseerd in eenvoudige psychologie.

MAN 3

Vertel me waar je die nonsens vandaan hebt.

MAN 1

Je bent bang dat ik jouw wereld op z'n kop zet. Dat ik jouw zekerheden aantast.

MAN 3

In wat voor branche denk je dat ik werkzaam ben? Wat voor bedrijf heb ik, denk jij?

loopt langzaam op Man 1 toe maar spreekt óók het publiek toe!

Wat gebeurt er in mijn branche als een klant een klacht heeft? Zal ik je dat eens vertellen?

Dan hangt de concurrentie diezelfde avond een metershoge poster op tegenover het huis van mijn ontevreden klant met het opschrift:

Hè ja, neem eens een ander.

En daaronder staat dan hun logo en telefoonnummer. Wil je iemand uit de reclamewereld leren hoe je de wereld bespeelt?

MAN 1

Ach Jezus, jij werkt in de reclamewereld. Ook dat nog.

MAN 3

Dat is nog eens een staaltje eenvoudige psychologie, hè?

MAN 1

tegen Man 2 De reclamewereld. Ik had het kunnen weten.

MAN 2

lacht en zegt óók weer tegen het publiek Eenvoudige psychologie! Moet je horen, nee, moet je horen! Laat ik Stork op een dag een schilderij zien dat ik aan het restaureren ben, hobby hoor, hobby, typisch hollands stilleventje, je kent het wel, haringen, fazanten, boter, brood, bier, prachtig. PRACHT-IG!

lacht en wijst naar Man 3

Stork daar, die kijkt er dus naar, haalt zijn schouders op en zegt: 'Ik zie gewoon een slechte poster'. Dus ik word ontzettend kwaad. 'Hoezo; een slechte poster,' zeg ik.

Hij zegt: Uit het oogpunt van propaganda is dat het werk van een amateur. Ik krijg er geen honger van.

Nou ja. Ik word nog kwader. Maar sindsdien kan ik dus mooi niet meer aan het doek werken zonder te voelen dat ik slecht ontbeten heb.

MAN 1

tegen Man 3 Jij denkt dus een bijzonder inzicht te hebben in de menselijke geest?

VROUW 2

tot het publiek Hé! Hé! Mensen! Ik ben op de weg terug. Echt waar. Ik denk dat ik me door die man *wijst naar Man 3* heb laten overdonderen! Hoe hij over de dingen praat, hè. Wat een ouwehoer. Niks van aantrekken.

MAN 3

Wij betrappen de mensen op gewoontes en hebbelikheden. Wij enquêteren, observeren, noteren wensen, zwakheden, dromen, ontdekken samenhangen of creëren ze. Antropologie, psychologie, sociologie; we weten ervan. Vergelijk ons maar met een vasthoudende privé-detective.

VROUW 2

tegen publiek Goed hè!

MAN 3

Goede reclame is onopvallend. Goede reclame fluistert en sluipt. Vraag iemand of reclame effect heeft en het antwoord zal zijn...

MAN 1

Natuurlijk heeft reclame effect, maar niet op mij.

MAN 3

Prima. Wij zoeken wel door. Alles wat regelmaat vertoont wordt uiteindelijk tóch voorspelbaar. En wij allen willen graag een leven vol zekerheden! Maar voor onze vrienden willen we ook weer niet té voorspelbaar zijn. We snakken dus óók naar een avontuur, dat wil zeggen: naar een tweede auto en een minnaar of minnares. En dat avontuur begint dan... met een lekkere sigaret. Maar dat avontuur begint ook met een goeie verzekering. Dat avontuur is door anderen bedacht. Dat avontuur is precies op maat gemaakt... En het is er speciaal voor u...

VROUW 2

tegen publiek O ja. Ik heb zo naar het avontuur gesnakt!

MAN 3

De cosmetische industrie leert dat baby's de tepel van hun moeder herkennen aan de geur en dat stoffen uit apenklieren het oordeel over de andere sexe beïnvloeden. Ja! Echt! En dat vrouwen een beter reukvermogen hebben dan mannen en dat we allemaal heimelijk op zoek zijn naar de geur van onze moeder. Jaja! En op basis van deze bevindingen wordt volgende week een deodorant op de markt gebracht met therapeutische werking: Family life.

Een hecht gezinsleven begint onder je oksels.

Daarna gebruik je de aftershave met lianextract. Dan kun je na het scheren meteen op jacht. Weet jij veel waarom je hersens doen wat ze doen. Het individu is tot op zekere hoogte onvoorspelbaar, maar daarom nog wel aan wetten gebonden.

O ja! O ja! Zelfs als je iets NIET doet, je gaat NIET stemmen bijvoorbeeld, blijkt dat ze er in de prognoses tóch stiekem... al rekening mee hebben gehouden.

MAN 1

Met andere woorden: je eigen vrije wil bestaat niet! Zie je nou wel.

MAN 3

Mis. Fout. Hoe laat je zien wat je wilt? Door te kiezen. Kan je kiezen als er geen aanbod is? Zorgen wij niet voor het aanbod en de keuzemogelijkheid?

Reclame, meneertje,

is de trimbaan van de vrije wil.

VROUW 2

De kijk van die man op de dingen.

Ik heb me laten overdonderen. Dat is alles.

Ja, dat is het echt.

VROUW 1

lacht en dringt voor en trekt de aandacht en zegt óók weer tegen het publiek

De uitdrukking op háár gezicht, van deze vrouw hier, hier! *wijst op Vrouw 2, pakt haar vast* Die zat daar in de bittere kou in een portiek. Met een vuilniszak als hoofdkussen. En koppig! Ja, je kent ze wel, die types! Met hun plastic zakken met voden en pannen.

VROUW 2

Ik heb op heel wat tenen getrapt, maar ik wilde echt en totaal onvoorspelbaar zijn.

VROUW 1

En nog steeds kan ik niet zeggen dat ze een erg heldere indruk maakt, maar zo knettergek als ze was dat is ze niet meer.

Nee, o nee.

Navolgende teksten worden wel in de richting van het publiek gezegd maar gaan door elkaar heen, het wordt een volstrekt onbegrijpelijke discussie. De partijen vallen elkaar in de rede. Het gaat hier eerder om het dreigende klankbeeld, de

stiekeme sfeer van de roddel; het is als een koor uit een Griekse tragedie dat doldraait. De mededeling zit meer in de klank dan in de verstaanbaarheid!

VROUW 2

Maar je zal mij toch ook niet horen ontkennen dat het een tijd lang heel slecht met mij is gegaan.

MAN 2

Moet je horen: die scheiding blijkt dan één van die gekmakende affaires te worden. Zo'n slepende kwestie waarbij je je hart vasthoudt en waar iedereen bij betrokken raakt totdat je eigenlijk niet meer weet wiens kant je nou moet kiezen.

VROUW 2

Het is die verdomde dorpsmentaliteit, daar komt het door. Bemoeizucht! Perverse imbecielen.

MAN 2

Een tijd dat er in gaat zitten! En waarvoor dat allemaal nodig is...

MAN 3

Dat er over zoiets als een scheiding geouwehoer ontstaat, dat is natuurlijk niet te vermijden. Maar iedereen weet heel goed dat er grenzen zijn.

MAN 2

En het vervelende is dat je er zo door wordt aangetast.

VROUW 1

Je denkt: misschien kan een bemiddelingspoging baten.

MAN 2

En dan de dingen die je na verloop van tijd weer over jezelf hoort –

MAN 3

Tenslotte gaat het er in het leven niet om wie gelijk heeft, maar wie gelijk krijgt.

MAN 1

bij de climax van de kakofonie zegt hij onverwacht luid voor zichzelf O Jezus Christus nog aan toe.

anderen die komen ineens tot zichzelf uit een razernij – en kijken naar de verteller, Hes WAT? WAT? ZEI JE WAT?

MAN 1

Kijk! Dit is nu zo'n moment dat andere mensen door hun eigen problemen in beslag genomen worden. Op zo'n moment moet je je terug trekken. De juiste plaats op zo'n moment is je hotelkamer. Als je de aandacht trekt bestaat het risico dat je in hun problemen betrokken raakt. Aandachttrekken is onvergeeflijk.

De andere personages zijn inmiddels op de stoelen aan de zijkant gaan zitten.

Man 1 kiest elders een stoel en gaat zitten.

MAN 3

Wie? Wat zei je? Waar had je het over?

MAN 2

Studie.

MAN 3

Studie? Hoezo studie?

MAN 1

Ik trok dus de aandacht. En hoopte toch dat ik aan de ellende zou ontsnappen...

Vrouw 2 loopt naar Man 1, ze heeft een tape-recordertje of dictafoon of soortgelijk apparaatje.

VROUW 2

Mijn ex zegt dat ik passief ben, lui, indolent en altijd dronken. Maar dat ga ik nu veranderen.

MAN 1

O ja?

VROUW 2

Hij zal nog opkijken.

MAN 1

Kom je me dat even vertellen?

VROUW 2

Ik dacht: weet je wat ik doe, ik ga naar hem, de vreemde. Ik maak een interview met hem.

Ze zet een stoel naast hem.

MAN 1

Jij komt mij interviewen?

VROUW 2

Ik moet toch oefenen.

MAN 1

Oefenen? Waarvoor? Waarom in Godsnaam oefen je op mij?

VROUW 2

Ik wil bij een krant gaan werken en daarna, als ik durf, wil ik op de televisie.

Ik heb altijd bij de televisie willen werken.

Vrouw 2 rammelt met het recordertje.

Zeg, ik heb er geen verstand van. Doet hij het zo?

MAN 1

wijst op iets aan het recordertje Je moet dat lichtje daar in de gaten houden.

Jezus. Wat een situatie weer. Een interview? Op dit tijdstip? Moet dat echt?

VROUW 2

Vertel eens wat je vanochtend gedaan hebt. Heb je ontbeten?

MAN 1

Vanochtend? Vanochtend was het yoghurt met zemelen geloof ik.

VROUW 2

Mooi zo.

met verdraaide stem Zemelen laten je darmen lachen.

MAN 1

Pardon?

VROUW 2

Een liedje uit de reclame. Laten we beginnen. Vertel eens wat over jezelf.

MAN 1

Zo begin je toch niet met een interview. Je moet mij eerst introduceren. En jezelf.

VROUW 2

Goed. Waarde luisteraars, u bent vanmiddag aanwezig bij iemand die nu gaat vertellen wie hij is.

MAN 1

Waarde luisteraars, om te bewijzen dat de wereld één grote fantasie is –

VROUW 2

Stop, dat is niet goed.

MAN 1

Waarom niet?

VROUW 2

Is het waar dat je hier gekomen bent met een bepaald doel?

MAN 1

Hoe kom je daarbij.

VROUW 2

Dat wordt gezegd.

MAN 1

Door wie? Wordt er over mij gepraat?

VROUW 2

Je denkt zeker dat er een knop aan de realiteit zit, die je om kan draaien als je de kamer uitgaat. Nou dat is niet zo. Het gaat allemaal gewoon door, hoor.

MAN 1

Dus er wordt over mij gepraat.

VROUW 2

staat op Weet je wat mij bezig houdt? Dat je iemand terug betalen wil voor wat hij je heeft aangedaan. Ook al probeer je nog zo vergevingsgezind te zijn.

MAN 1

Hoe kom je daarbij. Wie zegt dat?

VROUW 2

Ook als je niet echt haatdragend bent, zoals ik, gebeurt er toch iets vreemds met je, hè?

MAN 1

Je hebt het nu over jezelf? Of over mij?

VROUW 2

geëmotioneerd Ik bedoel: eerst betreft hij mij overal bij. Hij gaat net zolang door totdat ik geïnteresseerd ben, hij gebruikt me als proefpersoon en dan ineens –

MAN 1

Waar, in Godsnaam, heb je het over?

VROUW 2

Televisiereclame. Op de televisie. Spots. Moet je maar eens opletten. Hij heeft me verteld hoe ze worden gemaakt. Hij heeft ze op me getest. Begrijp je het nou...

MAN 1

Wie is hem?

VROUW 2

Hem is hij. Ze tasten je weerstand aan maar je merkt er niets van. Ik bijvoorbeeld merkte dat ik de televisie steeds moeilijker uit kon zetten.

MAN 1

Hoezo?

VROUW 2

Alsof ik degene die mij iets vertelde afwees, en daarmee pijn deed. Ik begon mijzelf te wantrouwen. Als ik wat kocht probeerde ik te achterhalen of ik dit deed vanwege een reclame. Kon ik me herinneren of ik onlangs die reclame had gezien? Ik wilde alleen nog maar die bepaalde dingen. Die stemmen gonsden maar in mij rond. Ik merkte dat ik deuntjes neuriede als ik een pak rijst pakte of kattenkorrels koos.

zwaait ritmisch met haar recordertje

Als ik het huishouden deed hoorde ik een achtergrondkoortje, bij elke handeling iets anders. Ik waste niet meer af maar deed mee aan een test. Ik braadde op een dag twee keer vlees, en at het staande bij de pan, alsof iemand anders het me liet proeven. Ik morste expres jus om blij te kunnen zijn met schone was. En op een dag liep ik zelfs met een blinddoek door het huis, en toen begreep ik ineens niet meer wat ik aan het doen was. Ik voelde dat ik te ver was gegaan, alsof er iets bezit van mij had genomen.

Ik hoorde mezelf praten. Moest naar een dokter. Je weet zelf heus wel hoe je eraan

toe bent. Ik was verward, hoorde mezelf;

o, wat onsamenhangend! Ik praatte, ja,

maar tegen wie? Geen touw aan vast te knopen. Ik zag mezelf staan. Geen stommiteiten uithalen nu, dacht ik, naar de dokter. Nu meteen.

MAN 1

En? Ben je gegaan? Wat toen.

VROUW 2

Ik ben naar de dokter gegaan. Die zei dat ik moest kalmeren. Ik kreeg één zo'n lullig pilletje. En toen ik hem dat allemaal vertelde 's avonds, lachte hij me uit.

Man 3 komt naderbij, gaat aan de andere kant naast Man 1 zitten.

MAN 1

Hem is hij neem ik aan?

VROUW 2

Precies. Mijn man.

MAN 3

Waarom zouden doktoren niet ontvankelijk zijn voor leuke nieuwe ideeën?

heftig tegen Vrouw 2

Een pil met een blauw kroontje werkt stukken beter dan een gewone lullige witte pil! Waarom heeft zo'n goeie pil anders dat kroontje?? Dat is toch logisch! En vraag dan meteen om het beste, een met een gouden kroontje. Je ontwikkelt een aspirine en dat blijkt dan een industrie. Je verkoopt geen tabletten, maar behandelingen. Dat heet promotie. Je moet iets helder kunnen vertellen. Je bent als dokter ook de gids van de consument. Patiënten zijn toeristen die in hun eigen ziekte rondwandelen. Die hebben vragen. Ik zeg: Laat ze dan alles meemaken en leg het zo leuk mogelijk uit.

VROUW 2

Bedoel je dat je ook doktoren niet echt meer kunt vertrouwen?

MAN 3

opgewonden Doktoren willen denken dat ze besluiten op rationele gronden.

Daar moet je ze bij helpen.

MAN 1

Ik ga een wandeling maken. Het wordt weer tijd voor een frisse neus.

MAN 3

Mijn ex- vrouw is posttraumatisch. Geef haar die pil met dat kroontje. Zet er nog een kroontje bij. Dan denkt ze dat ze een prinses is. Laat haar dan verder met rust.

VROUW 1

neemt tape-recordertje af van Vrouw 2, tegen publiek en wijst op Vrouw 2

Kleine toelichting. Toen ik tien jaar geleden die problemenrubriek begon te verzorgen bij dat tijdschrift, merkte ik dat ik vaste brieven-schrijvers had. Het waren allemaal mensen die op hun verlossing wachtten. Ik wilde per se geen contact. Moest ik deze mensen werkelijk leren kennen? Dat wilde ik niet. O nee. En zo verstreken er een aantal jaren en of het resultaat heeft – je rubriek – dat weet je niet. Je hoeft tenslotte alleen schriftelijk antwoord te geven. Maar je merkt wel hoezeer mensen geneigd zijn meer in je te zien dan je eigenlijk bent. Mensen hebben behoefte aan een voorlichter of een adviseur. Of een dokter, natuurlijk. Liefst met een bekroonde pil.

MAN 2

voelt zich aangesprokenen praat tegen Vrouw 1 Een gids, bedoel je! Mensen willen een goeie gids. Een voorlichter. Heel belangrijk. Nu die eeuwfeesten van de stad in aantocht zijn denken ze hier ineens dat ik me op de voorgrond zal gaan dringen. Maar ik wil er helemaal geen slaatje uit slaan. Ga weg zeg, ik doe die rondleidingen al jaren en dat toerisme is mijn broodwinning. Zet dat maar in de krant!

Als iemand een gids zoekt, een voorlichter, een adviseur, een deskundige, dan weten ze me te vinden. *wijst op zichzelf*

VROUW 1

O God, die kerel met zijn eeuwfeesten. Dat is er ook zo een. Ze vroegen mij of ik portretten van stadgenoten wilde maken die er een uitzonderlijke levensstijl op nahielden. De portretten moesten sympathiek zijn, niet belachelijk of veroordelend. Wat doe je? Je gaat aan de slag. Als ze erachter komen dat je zo'n rubriek verzorgt dan willen ze er allemaal in!

Komedianten, levenskunstenaars, goochelaars, uitvinders, gidsen: ze willen allemaal in de krant of op de tv. Stuk voor stuk zijn het galavoorstellingen van stompzinnigheid.

Hoe kan de ene levensgeschiedenis nog rampzaliger zijn dan de andere, dacht ik...

*Man 1 staat midden op het toneel, maant de sprekers tot stilte met één woord.
Die gehoorzamen.*

MAN 1

PRECIES! Rampzalige levensgeschiedenissen? Als ik mijn lot overdenk overvalt mij weer een vreemd gevoel. Door welke wonderlijke krachten word ik voortgedreven?

omdat de anderen van tijd tot tijd geluiden maken ontstaat de plotselinge paniek

Wat overkomt mij? Herinneringen, ja – maar het blijven flarden – windstoten. Verre muziek. Onverwacht wisselende decors. Er grijpt iets naar mij. Hoe kom ik hier uit. Wat overkomt me.

Hij staat er verstart en wanhopig bij.

MAN 2

Wat is er?

MAN 1

Gedachten als lijkwagens rollen door mij heen. *blijft zo staan*

MAN 3

tegen Vrouw 2 Ik zeg tegen je: Ik wil niet dat je met je portret in de krant komt en ik wil ook niet dat je op de tv verschijnt met je ellende.

VROUW 2

Ik laat me niet meer voor jouw karretje spannen.

MAN 3

Het zijn absurde dingen die je zegt. Over mij.

VROUW 2

wijzend naar Vrouw 1 Ik kan mijn verhaal zó kwijt hoor. Bij haar! Zij luistert wel!

VROUW 1

over Vrouw 2 Ik heb gezien hoe ze in de goot belandde. Toen zag ik hoe ze haar verloedering de baas werd. Dat iemand kans ziet zichzelf weer op te richten is interessant. Dat willen mensen meemaken.

MAN 2

over Man 1 En die kerel dan? Is hij niks voor jouw rubriek?

VROUW 1

Niet elk verhaal is interessant. Maar haar geschiedenis wilde ik graag publiceren. Het hele verhaal! Ze vertrouwde het niet.

Of werd geïntimideerd. Als we een afspraak maakten verdween ze.

Probeerde ik haar te verrassen, dan stuurde ze iemand op mij af met een smoes.

MAN 3

Dat verhaal van haar, dat gaat namelijk óók over mij. Ik heb ook recht van spreken.

VROUW 1

Het publiek heeft er recht op haar te leren kennen tot ver voorbij de grens waar ze zichzelf kent. Wie ben jij dat je een publiek dat mag misgunnen?

MAN 3

Een normaal mens interviewen is zeker niet interessant genoeg. Ik zou nooit het achterste van mijn tong laten zien. Ik heb een normaal ontwikkeld schaamtegevoel.

VROUW 1

Om die reden ben je dus niet interessant. Schaamtegevoel? Heb je wel iets te vertellen? Vraag je jezelf dat nooit af? Zou je het durven? Ga je de uitdaging aan?

VROUW 2

tegen Man 1 Waarom sta je zo? Met je hoofd gebogen? Sta je te luisteren? Waarnaar?

MAN 1

Ik luister naar het fluisteren van mijn denken. De stortvloed van gedachten. Soms, als ik naar onbestemde verten tuur – pas *dán* ontstaat er iets van samenhang. Pas dan kan ik het leven overzien.

VROUW 2

Wat? Wat zie je dan? De toekomst?

MAN 1

Ik begin dan iets te begrijpen. Nog steeds heb ik niet het totale beeld voor ogen.

moeizaam, soms fluisterend

Het is niet makkelijk om een omgang met je verleden te hebben. Het ligt opgeborgen achter een deur die ik niet openen kan. Moet ik dit in het duister laten? Als ik dat doe houdt het leven op. Verder leven is dan onmogelijk. Heeft het aan mijzelf gelegen? Heb ik zelf de fout gemaakt?

VROUW 1

Snappen jullie daar wat van?

MAN 3

Je zinspeelt op iets.

MAN 1

Ik kan aan geen enkele verwachting voldoen. Ik ben speelbal van het onvoorspelbare geworden. Wie van ons is het gegeven zijn eigen bedoelingen te kennen?

MAN 3

Dat ingewikkelde geklets. Hup! Kaarten op tafel! Ik zeg het eerlijk – ik ben altijd een jongetje geweest dat wilde winnen.

Verloor ik vroeger met een spelletje dan was de gein er voor mij meteen vanaf. Werd ik gelijk heel erg driftig.

opgewekt Zo heb ik een keer dwars door een muur geschopt. Dacht dat hij van beton was,

Bleek het gips. Gaf ik er een ram tegenaan, zat mijn voet vast. *lacht*

Sportiviteit?

Gewoon de beste zijn. Je stempel ergens op drukken. Goede prestaties, dat zijn de leuke dingen. Je moet bereid zijn een risico te nemen.

VROUW 2

Risico nemen? Die man is in staat duizend gulden in te zetten bij de kwestie welke regendruppel het eerst het kozijn bereikt.

MAN 3

Hes, herinner jij je van school die andere klassieke spreuk? Ken u zelve.

MAN 1

De angst door het leven voor de gek te worden gehouden ken jij niet, hè.

MAN 3

Dat je geen normaal ontwikkelde persoonlijkheid bent, dat wil ik geloven.

Dat is nou ook nou weer niet zo moeilijk vast te stellen.

Weet je wat? Ik zal je helpen. Hier.

haalt een stel formulieren uit zijn zak, legt ze neer

Lees dat eens. Vul dat voor de aardigheid eens in.

MAN 1

Wat is dat?

MAN 3

Gewoon naar waarheid invullen. Ik kom zo bij je terug.

VROUW 2

O, dat zijn weer van die formulieren.

MAN 3

tegen publiek

Ken u zelve, nietwaar. Verstandige aanbeveling. Niettemin een bron van getob.

Het klassieke antwoord – we waren het er een vorige keer al over eens –

luidt: wie of wat we zijn blijkt uit onze... keuze. Precies. Goed zo, mevrouw.

Dus! Wat hebben we gedaan? Wij hebben een onderzoek op touw gezet...

Naar? Naar de wijze waarop mensen een beslissing nemen.

We ontwikkelden tests. Onder het motto 'ken u zelve en wij zijn u er behulpzaam bij' stelden we mensen op de proef.

Maar wat blijkt? WAT is nou het gekke? Mensen vertrouwen zichzelf niet. Ze

maken zich liever afhankelijk van een advies. Hypotheek? Verzekering? Moet

er een traploper gelegd? Als er maar iemand is die advies geeft. Mensen

schrikken ervoor terug om zelf de verantwoordelijkheid te dragen, Hes,

nietwaar? Kom, vul nou eens in. *wijst op de formulieren* Test jezelf! Voor de

aardigheid. Voor de gein.

MAN 1

staat op In de wereld van de geest is veel toegestaan, maar geen goedkoop zelfbedrog.

MAN 3

Heb je de vragen al gelezen? Iets ingevuld?

Noem je dat zelfkennis, Hes? Ook bij jou behoort een bepaalde levensstijl.

Dat kan toch niet anders? Voor iemand met jouw pretenties getuigt dit niet van grote moed.

MAN 2

Stop

MAN 3

Waarom stop?

MAN 2

Stoppen nu. En anders moet je later niet komen vertellen dat het escaleerde...

MAN 1

Ga jij maar eens met MIJ mee, Stork, de duisternis, de schaduwen tegemoet.

MAN 3

Duisternis? Schaduwen? Waarom zou ik dat doen.

MAN 1

Er is daar een wereld waarvan ik weet heb, Stork, en jij hebt er geen benul van.

MAN 3

Wat zou daar kunnen zijn waarvan ik geen weet heb.

MAN 1

Daar, Stork, in mijn wereld, bungelen tussen de plassen licht van de lantarens duister geklede vrouwen aan zwarte touwen. Luister in het voorbijgaan naar hun kreten. Ze wijzen je de weg naar het kruispunt, waar straks de man zal verschijnen met het onsamenhangend verhaal. Zijn stem zal galmen. Probeer

hem niet te volgen. We moeten eerst innerlijke drempels over om onbekend gebied te betreden.

MAN 3

Waar gaat dit over? Je bedoelt dat je nog even naar de Catacomben wilt?

MAN 1

Stel dat ik gezonden ben en een boodschap bij me draag en dat er ergens een afspraak wacht. Geen test maar een beproeving, een opgave. Voor ons beiden.

VROUW 2

Dit is zijn zwakke plek, nu gaat hij voor de bijl... Zo'n uitdaging laat hij niet lopen...

MAN 3

Nee! Ik zei: Als je nog even een café in wilt, de Catacomben, of nog iets anders – dan ga ik mee. Het nachtleven in, met jou, dat lijkt me leuk.

Waarheen?

MAN 1

De weg wordt je gewezen. Let op de aanwijzingen.

MAN 3

Waarom zou ik op jou vertrouwen als je niet op mij vertrouwt? Ik wéét de weg.

Over welke aanwijzingen heb je het? *haalt formulier weer tevoorschijn*. Hier heb ik simpele vragen. Je kan met ja of nee antwoorden. Wij trekken een conclusie.

MAN 1

Ik wil medeplichtig zijn aan het onwaarschijnlijke.

MAN 3

Kijk bij de omcirkel-de-ja-antwoorden: ik hou ervan om veel nieuwe contacten te leggen. Ja, zeg ik. En jij?

MAN 1

Juist in de mate waarin je aan toevalligheden overgeleverd bent verschijnt je ware leven.

MAN 3

Waar staat dat? Staat dat hier? In dit formulier?

MAN 1

Er bestaat een verbijstering die tot inzicht leidt. Dat gaat voorbij de logica.

MAN 3

Ik lees bij de omcirkel-de-nee-antwoorden: als ik mezelf iets voorneem voer ik dat

plan ook uit. Ik omcirkel: Ja. Doe ik.

Vrouw 2 en 1 en Man 1 lopen naar de achterwand.

opnieuw zacht tegen elkaar:

MAN 2

Willen ze naar de Catacomben?

VROUW 2

Als dat maar goed afloopt.

VROUW 1

Ze kunnen beter niet naar het café gaan.

MAN 3

Vragenlijst twee. Kijk: ik hou ervan om naar mooie mensen te kijken.

MAN 1

met bezwerende, merkwaardige gebaren Het raadsel van de onthulling maakt zich kenbaar door seinen en signalen.

MAN 3

En hier: ik heb een hekel aan mensen die zich niet kunnen verplaatsen in andere mensen. Ja of nee. Wat vul je in?

MAN 1

Wees het voorwerp van speciale genade.

MAN 3

Hes, ik hou ervan om met de wereld een duidelijke relatie te onderhouden.

MAN 1

Ik geloof in een samenspel van onbekende krachten die in mijn leven werkzaam zijn.

MAN 3

O ja? En wat doe je met die krachten?

MAN 1

Ik zoek naar situaties die dat kosmisch keurmerk dragen: het zuivere toeval. En om die reden doe ik niet mee aan jouw beredeneerde kunstjes. Ik zoek de poëzie.

MAN 3

Het zuivere toeval?

MAN 1

Ik zoek het poëtische toeval! Het surrealistisch toeval. Het kosmisch toeval. In plaats van het toeval te manipuleren en te bezweren zoals jij dat doet met je vragenlijsten.

Ze zitten of staan op grote afstand tegenover elkaar.

MAN 3

Beste knul, ik probeer me door een beetje nadenken te verzekeren van succes.

MAN 1

Ik zou dat succes met de grootste argwaan bekijken. Dat succes van jou is een combinatie van stom geluk, blind toeval en kreupel denken. Je bent gokverslaafd.

MAN 3

Het is een aardige formulering. Maar het blijft een formulering. Hoe vaak heb jij in je leven niet moeten zeggen: domme pech gehad?

MAN 1

Als jij faalt, hoe reageer jij dan? Dan begin ook jij te kankeren op het noodlot.

MAN 3

Het ligt eraan of ik zelf vind dat ik gefaald heb.

MAN 1

Ooit dacht ik: de wereld is voor mij gemaakt.

MAN 3

Ja en?

MAN 1

De wereld bleek al helemaal af te zijn.

MAN 3

loopt weg, schaart zich bij de anderen, bij de achterwand Hes! Er is geen touw aan vast te knopen. Maar het is laat. Wat mij betreft laten we het hier voorlopig bij.

korte stilte

MAN 1

tot publiek Deze stad. De straten bochtig. De huizen hoog. Karakterloze puien. Dit noemt men handelsstad. Levensvorm in vitrine. De nachtclub kan je niet in zonder das, de supermarkt niet in zonder wagentje, de stad niet uit zonder neurose. Men kan u tonen: het zwaard met de juwelen, de

crypte met de schedel. Leg twee vingers in de oogkassen en u geneest van reumatiek.

Ook de ondergrondse gangen hadden ooit een zekere faam. De geneeskrachtige bron is opgedroogd. Morgen ga ik er met de gids op uit.

MAN 2

is vanuit het groepje naar Man 1 toegelopen Ik heb je zo eens aangehoord.

MAN 1

Ja.

MAN 2

Je hebt een eigenaardige kijk. Poëtisch toeval? Surrealisme? Interessant. Dat wel. Jawel. Eigen wereld. Erg leuk.

MAN 1

Ik weet zeker dat die wereld bestaat.

MAN 2

Natuurlijk zeg.

MAN 1

Dat hij bestaansrecht heeft.

MAN 2

Vanzelfsprekend. Jij bestaat toch.

MAN 1

En Stork trek ik die wereld in.

MAN 2

Jij roept weerstand op.

MAN 1

Ja.

Vrouw 2 komt ook naderbij gelopen. Belangstellend. Man 2 zet het gesprek voort.

MAN 2

Je zegt dat Stork een gokverslaafde is. Wat gebeurt er?

MAN 1

Hij wordt kwaad.

MAN 2

Waarmee het gesprek afgelopen is.

MAN 1

Dat is waar.

MAN 2

Waarom doe je dat?

MAN 1

Ik daag hem uit.

MAN 2

Je moet je in Stork verplaatsen, man. Jij bent Stork en ik zeg: Hallo, psychopaat.

MAN 1

‘Wie is die persoon?’ zal Stork zeggen.

MAN 2

Nee! Stork reageert veel agressiever en raakt geagiteerd. Keert zich tegen je. Je moet hem prikkelen. Dan heb je zijn belangstelling.

VROUW 2

Weet je wat hij zegt? Ik kan hem niet boeien. Hij zegt dat ik niet boeiend ben.

MAN 2

Je bent best boeiend, dat weet je zelf ook.

VROUW 2

Natuurlijk. Hij is gek. Maar hij ziet het niet.

losbarstend Ik heb genoeg interessants te vertellen. Als je nou toch boeiend bent, zoals ik, als er nou toch mensen zijn die mijn verhaal zó willen horen, dan wil je er toch ook mee voor de tv. Dan wil je er toch zijn voor je publiek? Ik ben er helemaal voor mijn publiek, hoor. Altijd! Publiek? Ik hou van ze. Publiek! AH! MIJN publiek dan, hè. Heb jij de laatste tijd nog tv gezien? Ik wel: er is ook publiek en dat klapt zelfs voor een stel dat een half jaar getrouwd is en voor een filmpje waarin de ene zeeleeuw paart met een andere zeeleeuw, en voor een groep mensen met zware brandwonden die samen een boek hadden geschreven maar geen uitgever hebben, en voor een gehandicapte prostituee, die vertelde waarom bepaalde mannen juist van haar diensten gebruik kwamen maken. En dan denk ik: en mijn verhaal dan? Veel interessanter! En dan denk ik: ik schrijf een boek. Ja. Dan kom ik zo in zo'n programma. Voor mijn publiek doe ik alles! Ben ik niet boeiend?

MAN 1

Weet ik niet. Lijkt me wel.

VROUW 2

Eerst sprak de tv tegen mij en nou spreek ik straks op de tv Dat is het plan.
wil in vertellen uitbarsten

Maar hoe begin je met je verhaal.

MAN 1

Begin maar met: Stel; je bent afkomstig van waar ik vandaan kom.

VROUW 2

Is dat een goed begin?

MAN 1

loopt naar voren, richting publiek

Mijn motto is: een verhaal is een wapen. Iedereen herinnert zich verhalen.

En als je niet zeggen kunt: Daarom.

...

Zeg dan maar gewoon: En toen.

*tegen de anderen die naar achteren zijn gelopen Ze staan met z'n vieren roerloos
als een stel wassenbeelden en staren naar Man I.*

En wat betreft mijn oude vriend Stork, daarover zullen we later nog spreken.

Het is laat. Morgen, zegt de dichter, ...is er weer een dag.

korte stilte

Goedenacht.

VROUW 2

Goedenacht.

Ze gaan af.

MAN I

Waarom haat ik deze stad? Ik geloof dat ik deze stad meer haat dan wat dan ook. Volgens sommigen zal ik altijd moeilijkheden blijven ondervinden. De betekenis van het woord 'daarom' is nooit ten volle tot mij doorgedrongen. Ik kan beter oefenen op: En toen.

En toen. En toen. En toen greep het poëtische toeval in... Het werd toen pauze.

gaat af

PAUZE

deel ii

De café-tafel is verdwenen, de stoelen zijn gebleven. De scène opent met een tableau. Anders gerangschikt. Als een wassenbeelden-museum. Nu staat of zit Man 1 oog in oog met de anderen. Ook Vrouw 3 als dienstster werkzaam in de Catacomben staat erbij. Man 3 bevindt zich op enige afstand. Man 1 richt zich tot het publiek.

MAN 1

En toen!, zeg je. En er valt een stilte. In zijn schriftje heeft de dichter namelijk een

nacht, een dag en nog een nacht als één blanco regel te boek gesteld. Dan is er weer een dag. Onopgemerkt is er niets gebleven. Opnieuw staan ze daar. Ik heb mijn stelregel geschonden: trek nooit de aandacht.

VROUW 1

Geef eens een verklaring.

VROUW 2

Dat je hem werkelijk zo ver hebt gekregen!

MAN 3

valt uit In de eerste plaats stel ik vast dat jullie je niet hebben gehouden aan mijn instructies. Heb ik jullie niet nadrukkelijk gezegd; ik wil weten wat hij hier komt doen. Ik word gek van die kerel.

MAN 2

deinst terug Dat kan wel zijn. Maar zoiets als het onvoorzienbare bestaat toevallig ook. Een samenloop van omstandigheden.

MAN 3

Samenloop? Onvoorzienbare? Vertel.

MAN 2

Nou, ik sta gisterenochtend op met nogal een kater, na die voorafgaande nacht.

MAN 3

Terzake. Praat alsjeblieft gewoon.

MAN 2

Details doen hier terzake. Details stutten mijn verhaal. Ik praat nu eenmaal zo als ik een kater heb. En die heb ik nou. Ja, nou weer. En wat betreft de situatie wil ik wel

even stellen dat geen mens kon voorspellen wat er allemaal gebeuren zou.

Zelfs als je op de hoogte was van de achtergronden. Maar ik geef toe dat mijn

voorstellingsvermogen beperkingen kent.

Mijn vader zei het al:

verheven Terwijl in duistere uren het brein bij de een in de smidse vonken slaat, ligt bij de

ander de uitgeputte fantasie het spookbeeld van een vermeend verlies te kleuren.

Dus, nou ja. Ik zeg die ochtend tegen haar, gisterenochtend dus: Ik vraag me af hoe Stork zich gevoeld heeft.

Nou, zegt zij...

VROUW 2

Slecht, zeg ik. Ik denk dat hij met bloeddoorlopen ogen voor de spiegel heeft gestaan.

O ja! Toen hij thuis kwam na dat gesprek met die vriend van hem, die Hes.

wijst naar Man 1

MAN 2

Ja, zeg ik, denk je? Komt op dat moment Zij daar binnen,

wijst naar Vrouw 1

VROUW 1

Ik kwam binnen, ja. We hadden immers een afspraak.

VROUW 2

Voor een interview. Waar ik geen zin in had.

VROUW 1

Je had geen zin. Dat was te merken.

VROUW 2

Ik had de hele nacht zitten schrijven.

MAN 3

Zeg –

MAN 1

Niet onderbreken, Stork. Mond dicht, oren open!

Er bestaat een wereld waarin mensen de dingen openlijk zeggen. En er bestaat een wereld waarin mensen de dingen beslist niet uitspreken, Stork. Je moet een antenne hebben om hun verborgen bedoeling op te sporen.

Waar waren we ook al weer gebleven? O ja, gisterenochtend?

VROUW 1

Nou ja, We zaten daar dus voor dat interview. Ik had haast, er waren nog wat andere dingen die ik doen wou. Ik zie haar zo zitten. Ik denk: dat wordt niets.

VROUW 2

Stel, zei ik, iemand loopt met rare plannen rond.

VROUW 1

Ja, dat zei ze. Ik vroeg nog: Wat bedoel je?

VROUW 2

Hij weet niet hoe hij ze ten uitvoer brengen moet. Moet je dan beschrijven hoe hij loopt, vroeg ik.

Als je ziet dat iemand zit te broeden op een plan, als je dat wilt opschrijven, bedoel ik: moet je dan beschrijven hoe iemand zich gedraagt?

VROUW 1

Ik begreep je gisteravond niet en nou begrijp ik je nog steeds niet.

VROUW 2

Als iemand nou iemand anders in de val wil laten lopen? Moet je dan opschrijven wat iemand zegt, hoe hij praat?

MAN 3

Wat voor val? Wie wil wie in de val laten lopen?

VROUW 2

In een boek. Ik ben toch aan het schrijven. Eén van die mannen is gevaarlijk. Of nee, gemeen. Of nee, oneerlijk en gemeen. Maar zelf denkt hij dat hij een fantastische kerel is – vol wilskracht!

VROUW 1

Feiten. In feiten kan ik geïnteresseerd zijn, maar met iemands fantasieën kan ik niks beginnen.

Vrouw 2 begint broeierig en nadenkend te lopen.

MAN 1

loopt met Vrouw 2 mee Ging het niet over een zeer bepaald iemand die zijn poten niet thuis kan houden, die de boel oplicht, onbetrouwbaar is, kwetsend, beledigend.

VROUW 2

Zelf denkt die man daar heel anders over.

MAN 1

Je moet alles heel gedetailleerd beschrijven!

VROUW 2

Ja, precies hè. Alles opschrijven? Alles?

MAN 1

Anders overtuig je de lezers niet...

VROUW 2

Da's moeilijk. Ik geloof dat ik dat nog niet kan.

MAN 1

Ik kan het ook niet, hoor.

kijkt naar Man 3 die inmiddels ook naderbij is gelopen

VROUW 1

Het is mij opgevallen dat sommige mensen het verschil niet begrijpen tussen het bedrijven van journalistiek en gewoon schrijven. Ik, bijvoorbeeld, ben echt alleen geïnteresseerd in wat mensen werkelijk is overkomen. Ik moet over feiten kunnen beschikken. Zelf zou ik niets willen verzinnen. Niet genoeg fantasie. Ik moet het hebben van onderzoek. Maak graag gebruik van een dossier of archief. Anders is het einde zoek, is mijn ervaring.

MAN 2

Hoe het ook zij, dat interview is er niet gekomen.

VROUW 1

Ik had iets nuttigs te doen. Ik ben toen weggegaan.

MAN 3

Hoor ik haar nou praten over schrijven? Hoor ik haar nou over een boek?

Schrijven? Wat schrijven? Waarover?

MAN 1

Vaak stompte hij me op mijn schouders en armen of hij sloeg me in het gezicht, zogenaamd om me te kalmeren. Op een keer gooide hij me op de grond, ging op me zitten, en toen hij moe werd omdat ik me verweerde, gooide hij een kast over me heen waardoor ik twee ribben brak.

MAN 3

Zegt ze dat? Dat is niet waar, wat ze beschrijft. Dat heeft ze weer eens verzonnen.

MAN 1

Waarom zou iemand zoiets verzinnen, Stork? Zeg – nog wat – heb jij geld belegd in de autohandel? Heb jij iets met verdovende middelen uitstaande? Heb jij echt tegen de politie gezegd, toen ze bij jou thuis die precisieweegschaal vonden: Daar weeg ik aardappels mee?

Vrouw 2 probeert haar verbazing te onderdrukken.

MAN 3

Wat zijn dat nou toch voor idiote insinuaties?

MAN 1

Ik kan je wel vertellen, Stork, dat boek is volgens mij geschreven door iemand die veel heeft meegemaakt. Iemand die geslagen is. Iemand met littekens, misschien brandwonden. Incestslachtoffer wellicht? Komt het je niet bekend voor?

verwarring bij Vrouw 2

MAN 3

Waar haalt ze het vandaan! Dat zijn haar eigen fantasieën. Ik besta in haar gedachtewereld op een wel heel merkwaardige manier. Die wil het slachtoffer uithangen. Eindeloos aandacht vragen. Zal geen middel schuwen.

tegen Man 2 Had je dit dan niet tegen kunnen gaan?

MAN 2

Hoe wil je dat ik ingrijp? Wat wil je dat ik doe?

MAN 3

Ooit is het zo leuk begonnen. Moet je zien wat het nu is! O God! O God! O God!

MAN 1

tegen Vrouw 3 Let op. Als je dat ziet denk je: dat is oprechte verontwaardiging. Maar in werkelijkheid is dit: effectbejag en berekening.

tegen publiek Dat er achter de dingen iets anders schuilgaat, dat geheim is tijdloos...

De anderen minus Vrouw 3 zijn naar elkaar toegelopen – Man 1 praat nog steeds tegen het publiek

...maar let nou eens goed op. Hoe ervaren de meeste mensen de werkelijkheid? Ze denken die te begrijpen... Voor hen is de realiteit een voortbrengsel van redelijke overwegingen. En toch komen ze bedrogen uit! Let op. Tegenover de onredelijkheid van de werkelijkheid stel ik mijn methode. Betekenissen doorzien, ware doelstellingen achterhalen, tegenspraken blootleggen en maskers afrukken. Dat doe ik nu. En op een dag kun je de genadeklap uitdelen.

pakt Man 3 bij zijn schouder

Gisteren. Wat gebeurde er gisteren, Stork?

MAN 3

Jullie hadden hem uit mijn buurt moeten houden.

MAN 1

Wat gebeurde er, zeg ik.

MAN 3

In de veronderstelling dat hij er niet zou zijn kom ik argeloos binnen. Er moesten afspraken worden gemaakt. Met jou. Met jou. Vanwege de feesten. Maar nee. Mijn God, daar staat hij. En dat stuk ongeluk komt ook nog eens onmiddellijk op mij af.

MAN 1

Ik zei: Luister, Stork. Ik heb nagedacht. En weet je wat? Ik ben bereid je formulieren in te vullen. Op voorwaarde dat jij het zelf ook doet.

MAN 3

Maar ik zei: Nee Hes, beste jongen. Wij moeten eens onder vier ogen praten. *Ze lopen naar voren.*

Echt. Jouw kijk op het leven moet veranderen, dat zei ik. Ik ga je bij me in dienst nemen. Dan ga jij vanzelf anders over de dingen denken.

MAN 1

Mijn opvattingen worden dus opgekocht, zei ik.

MAN 3

Zeker. Ik ben bereid je te betalen. Maar je moet die zinloze denkbeelden prijsgeven. Dat lijkt me nou ook weer niet zo'n opgave voor iemand die elke vijf minuten van beroep verandert. Dat rad van avontuur in je kop, zet dat nou eens stil.

Ze wandelen samen over het toneel.

MAN 1

Een wijs man heeft eens gezegd:

Het is een daad van opperste sportiviteit wanneer twee mannen, die in een strijd met elkaar verwickeld zijn, die strijd ook tot het eind toe aangaan en alle consequenties ervan aanvaarden.

Wil jij dat?

MAN 3

Jij praat over sportiviteit? Ik kan me van jou geen bijzondere sportieve daad herinneren. Je blijft me uitdagen, hè.

MAN 1

Jij zet wilskracht in. Ik probeer het toeval aan mijn kant te krijgen.

De anderen minus Vrouw 3 gaan op stoelen zitten tegen de achterwand: vol belangstelling.

MAN 3

Wat wil je bewijzen?

MAN 1

Als mijn wil – als willoos slachtoffer van jouw manipulatiekunst – toch niet kan bestaan, dan kan ik net zo goed het formulier invullen, zei ik.

MAN 3

Waarom? Vraag ik me nu af. Waarom wilde je op dat moment ineens wel?

MAN 1

Let op. Om te weten of de uitkomst van jouw test een wáárheid bevat moeten we die uitkomst voorleggen aan een jury. Zei ik. Houden we ons wel aan onze eigen omschrijving, in alle situaties? Volg je me nog?

MAN 3

Die test kent natuurlijk ook een speelse kant. Je neemt het erg serieus.

MAN 1

Laten we nu de antwoorden omcirkelen, zei ik toen. En op jouw manier onze persoonlijkheid blootleggen. Dat hebben we gedaan. We hebben die test ingevuld.

VROUW 1

Ja, want toen ik daarna weer binnenkwam zag ik dat Hes het formulier zat in te vullen wat hij de avond daarvoor weigerde aan te pakken.

MAN 1

tegen Man 2 en Vrouw 1 en 2 die op de stoelen zitten Ik wil jullie verzoeken in een jury zitting te nemen. De door ons ingevulde formulieren worden aan die jury overhandigd en jullie controleren die uitkomst... *krijgt quizmasterachtige trekken:* Tenslotte, dames en heren is het de taak van de jury om over de juistheid van de uitkomst te oordelen.

MAN 2

En als het niet klopt?

MAN 1

Dan is er met onze zelfkennis is iets mis – of met de formulieren.

tegen publiek Logica.

MAN 3

haalt formulier uit binnenzak Ik wil nu eerst wel eens zien wat jij gisteren hebt ingevuld, Hes. Moet je zien. Hes. Dat kan jij niet naar eer en geweten hebben ingevuld. *leest voor aan het publiek* Hes houdt niet, zegt hij, van complimenten van anderen.

MAN 1

Nee. Afschuwelijk!

MAN 3

En hij houdt er ook niet van om mensen met zijn persoon, met zichzelf, Hes dus, te confronteren.

MAN 1

Ik hou niet van confrontaties.

MAN 3

En je daagt ook niemand uit?

MAN 1

De jury mag daar over oordelen.

MAN 3

Hij houdt niet van show, niet van feestelijke mensen, niet van kleuren, rijdt niet om, om ergens een dodelijk ongeluk te bekijken. Hes kan niet tegen kritiek. Beschouwt zich als onaangenaam en laf. Alsjeblieft. Allemaal gelogen. Geen mens zit zo in elkaar.

haalt schouders op en geeft formulier terug Wacht. Dan wil ik alsnog ter plekke mijn eigen formulier controleren. Nee, ik kijk alleen maar even wat ik heb ingevuld. Ik heb het gisteren ook ingevuld. Als ik mezelf iets voorneem dan doe ik dat: ja. Jij Hes?

MAN 1

Nee.

MAN 3

Heb ik een hekel aan gokken? Nee. Ik heb daar geen hekel aan.

MAN 1

Ik wel.

MAN 3

Ik neem graag risico, ik ben fanatiek en hou van uiterlijk vertoon, neem snel beslissingen, laat merken hoe ik over iets denk. Mijn zelfbeheersing, dát is een zwak punt. Dit, dit is allemaal nee, nee, nee...

VROUW 2

Die man rijdt kilometers om, om het wrak van een ongeluk te gaan zien.

MAN 3

Ik hou niet van principes. Luister niet naar andere mensen en ja, geef graag mijn mening. Eerlijk ingevuld. Wat nu?

MAN 1

loopt met beide formulieren naar Man 2 en Vrouw 1 en 2 De jury moet nu oordelen... Trekken jullie je terug voor een beraad?

MAN 3

Ik begrijp nog steeds niet wat je wilt bewijzen, Hes.

MAN 1

Ik onderzoek of ons gedrag in overeenstemming is met het formulier, zei ik al.

MAN 2

En je had ons als jury gedacht? Wacht even. Voor die eer bedank ik. In die jury wil ik zeker niet, na wat er gebeurde.

staat op, loopt weg

VROUW 1

Natuurlijk niet. Het is idioot. Ik wil ook niet in de jury. Hoe kom je erbij.

loopt eveneens weg

VROUW 2

Maar ik wil wel in die jury. Geef de formulieren maar.

houdt de formulieren in haar handen

MAN 3

Hes is in staat vrijwel unanieme afwijzing op te roepen. Ja, echt.

Man 1 haalt schouders op, bromt wat en draait zich om.

Ik weet het nog van school. Die zeldzame impopulariteit van hem. Dat sloeg records, hoor. Eigenzinnig. Stug. Eenzelvig. Een dwarsligger bij uitstek. Je vroeg je af: waarom lok je die ellende uit. Hes. Hes, waarom?

Hes haalde zijn schouders op. Hes bromde wat. Ik herinner mij die voetbalwedstrijd. We speelden op één of ander toernooi met het klassenelftal. Hes, we hebben een scheidsrechter nodig. Is dat niet iets voor jou, Hes. Hes, dit is een fluit. Daar moet je op blazen. Nou jongens, die gozer floot zo belazerd maar ook zo partijdig – hij wist precies hoe hij de boel verzieken kon. Penalty's geven. Mensen het veld uitsturen. Zo'n jongen die je

na afloop even opsluit in een klein kamertje en dan handel je dat af onder elkaar.

Man 1 begint langzaam tekenen te tonen van een shocktoestand: hij beeft en klappertand, trilt, krijgt last van hyperventilatie, staat uiteindelijk met zwaaiende hulpeloze armen. De anderen hebben aanvankelijk niks in de gaten, later worden ze gealarmeerd.

Zo'n jongen heeft straf verdiend. Een flink pak slaag. Die fluit, Hes, hadden wij die niet vol gesmeerd met stront? En heb jij die niet schoon moeten likken?

VROUW 1

Hé zeg, wat een verhaal.

MAN 3

Waarom maak je die gevoelens in mensen wakker? Je vraagt er om. Nou doe je het weer. Je roept dat bewust op.

VROUW 1

loopt op Man 1 af Dat gaat toch te ver.

MAN 3

op afstand Hes, is het werkelijk zo dat iemand na meer dan twintig jaar nog zó vervuld kan zijn van rancune, Hes? Want daarom ben je hier.

VROUW 1

Zeg dat dan anders.

MAN 3

Je vroeg erom. Toen. Geef dat toe.

VROUW 1

Ga naar hem toe. Sla een andere toon aan.

MAN 3

Hes. Ik zal mijn verontschuldiging aanbieden. Ik – Hes! Mij heeft het ook nooit losgelaten. Ik zal je helpen, Hes. Nu! Denk je dat ik mijn straf niet heb ondergaan?

VROUW I

God, man toch.

MAN 3

Nee! Ik kan niet... Ik ben niet...

Hes, ik heb geen... O! Ik wil... Hes! Nou...

wringt zich in bochten, kan geen spijt tonen

Ik ben hier niet goed in.

VROUW I

Wat mensen elkaar toch aan doen. Ik zou het niet kunnen verzinnen. De verhalen die je te horen krijgt ... Kijk nou naar jullie: hier. Moet je zien. Het proces verbaal.

MAN 2

Proces verbaal? Hoe kom je er aan?

VROUW I

Hier heb ik het proces verbaal wat er toen gemaakt is. Naar aanleiding van dat voetbalincident met die fluit. Datum acht juni. Geconstateerd: kwetsuren aan gezicht, hals, knie en benen. Bloeduitstortingen van vijf bij acht centimeter. Schedelbasisfractuur. Patiënt is in coma binnengebracht. Hier, lees maar.

MAN 2

Dienstdoend ambtenaar geeft het op een samenhangende aanklacht op te stellen. Er is sprake van langdurige overmacht. Bedreiging.

VROUW I

De week daarna: na nieuw medisch onderzoek moet de politie alweer een aanklacht opstellen. Er is opnieuw sprake van geweld. In het ziekenhuis nota bene.

MAN 3

Je moet niet naar de politie lopen als je zoiets aan jezelf te danken hebt.

VROUW 1

Is dat alles wat je daarop te zeggen hebt?

MAN 3

We staan quitte Hes, vind je niet? Na gisterenavond. Hes. Ben je in orde?

MAN 1

is inmiddels gaan zitten, met emotioneel gebaar Ja, ik ben in orde. Wat zei je, Stork? Over de politie? Loop ik vanochtend de trap af om te ontbijten, komt er een vrouw op mij af: of ik op het bureau wil komen om een paar vragen te beantwoorden. Waarom?

MAN 3

Dit keer ben IK aan een groot gevaar ontsnapt. Je hebt me mooi te grazen genomen.

MAN 2

sleept Vrouw 3 naar het midden van de vloer Laat haar vertellen wat ze heeft gezien. Dan kom ik misschien te weten wat er zich precies heeft afgespeeld.

VROUW 3

Nou, ik werk in de Catacomben, in het café, en ik had gisterenavond dienst. Ze kwamen tegen elven binnen, die twee, die heren. Of ze al gedronken hadden dat kon ik niet precies taxeren. Hoewel, nou ja. Maar in de Catacomben hebben ze in ieder geval wel gedronken. En in een behoorlijk tempo. Maar of ze dronken waren dat durf ik niet – nou ja. Enne – wat? O nou – ja – ik heb ze wel heftig zien praten. Of nou ja, ja toch wel heftig ja.

Tenslotte zag ik ze samen in de toiletten verdwijnen, en dat duurde nogal lang. Maar toen zag ik die ene toch terug komen. Ja die.

wijst naar Man 1

Maar die andere kwam maar niet. Toen ging die ene nog eens terug. Ja. Tja, en toen ben ik zelf maar gaan kijken. En toen zag ik dat die deur openstond. De deur naar de gangen, de ondergrondse gangen, die stalen deur. En, nou ja, toen begreep ik wel hoe laat het was, en toen ben ik om hulp gaan bellen.

MAN 3

Echt, drank of zo dat staat er buiten.

VROUW 3

Wat zullen ze gedronken hebben? Whisky. Die ene had geen geld.

MAN 3

Ik heb het ook nog moeten betalen.

VROUW 3

Zal zo'n honderdtien ballen zijn geweest.

MAN 2

Inderdaad. Het is mogelijk om via de toiletten van café de Catacomben in een achtergelegen gang van het onderaards stelsel terecht te komen. Maar iedereen weet dat dat verboden is. Toch zegt de politie mij dat er zich gisteravond mensen hebben opgehouden in de gangen van het stelsel.

Voetstappen, sigarenpeuken.

MAN 3

Ik heb meteen toegegeven dat die peuk – één peuk, één – van mij was. We zijn daar geweest, zeg ik je. Ik, ik ben daar geweest.

MAN 2

Maar nou is algemeen bekend dat betreden van die gangen levensgevaarlijk is. Nou gaat de politie onderzoeken of er – in verband met de

onderhoudswerkzaamheden die werden uitgevoerd vanwege de eeuwfeesten – of, zei ik, de gebruikelijke voorzorgsmaatregelen wel zijn genomen. En ik begrijp werkelijk niet wat jullie daar deden. Godverdomme.

MAN 3

Nou Hes, dat vertel jij dan maar.

MAN 1

Inderdaad, we stonden daar bij de toiletten, bij de ingang. Ik had de deur open gedaan. Het tocht daar in die gangen. De hele avond had Stork gezegd: Wat weet jij dan, Hes, waar ik geen weet van heb. Hes, speel nou eens een spel wat ik ook leuk vind.

Nou, ik weet wel een leuk spel.

Dus ik zeg: Stork, je neemt een munt. Je hebt twee mogelijkheden, die leg je van te voren vast. Links/rechts, of voor/achter, onder/boven, of ja/nee. Je gooit de munt en je gehoorzaamt klakkeloos. Je zegt nu bijvoorbeeld: Ik loop dat gangenstelsel in, ja of nee. En je laat de munt beslissen. Is het ja, dan ga je lopen en kom je op een splitsing: de munt beslist opnieuw.

Dat is spelen met toeval.

Dat is pas echt risico durven nemen. Als je echt geluk hebt kom je er levend uit ook.

MAN 2

En toen.

MAN 1

Hij pakt een munt, denkt niet na – maar zegt: Kop is ja, munt is nee. En het wordt kop en hij loopt zo die gang in.

MAN 2

Surrealistisch. En toen?

MAN 1

Wat denk je? Ik stond versteend. Ik heb staan wachten tot hij terug zou komen, maar hij kwam niet. Toen heb ik de bediening gewaarschuwd.

VROUW 3

Dat kan ik wel bevestigen.

MAN 3

Ik was in de val gelokt.

VROUW 1

Jullie waren allebei straalbezopen.

VROUW 2

Wat een geweldig verhaal.

Ze krijgt de slappe lach – en verdringt deze.

MAN 3

Denk je eens in wat er had kunnen gebeuren. Mijn God, Max. Jij weet toch alles van die gangen. Jij weet toch hoe gevaarlijk ze zijn. O mijn God, als ik eraan denk. Ik word misselijk. Vertel eens hoe gevaarlijk ze zijn.

MAN 2

Dan is het misschien verhelderend om voor één keer alles wat met dat gangenstelsel verband houdt nader te beschouwen.

MAN 3

Hoe gevaarlijk zijn die gangen. Dat wil ik weten.

MAN 2

Nogal levensgevaarlijk.

MAN 3

Levensgevaarlijk, waarom?

MAN 2

Door hun vertaktheid en het instortingsprobleem. Maar ook door speciale vallen die men er in de loop van de eeuwen heeft aangebracht.

MAN 3

Vallen?

MAN 2

De spaarzame ingewijden die zich gids mogen noemen en zijn voorgelicht en ingewijd, moeten een eed afleggen. *met zijn handen wijzend, bezwerend* Een kleine uitwijding is verhelderend. Eén paar van die gangen zouden, zóúden zeg ik, prehistorisch zijn. Bekijkt u de steen die men uit de rots heeft gehouwen, dan ziet u dat daarmee later de stad is gebouwd.

MAN 3

Ja ja – maar –

MAN 2

Het verhaal gaat bovendien dat wie een boze droom heeft gehad de gangen niet moet betreden. Vroeger dacht men dat deze kwaadaardige dromen uit het ondergrondse afkomstig zouden zijn. Op die nachten kwamen de doden daar bijeen om het lot van de stad en de bewoners te bespreken...

MAN 3

Ja ja – maar –

MAN 2

...maar ook tevens richtlijnen uit te vaardigen. Dit verhaal vindt – zegt men – zijn oorsprong in een pestepidemie die deze streken langdurig teisterde. De gangen dienden als schuilplaats. Hiermee was vroeger een feest verbonden. Dat was bedoeld om de overwinning op de dood te vieren. Het behoort tot de zogenaamde orgiastische feesten. We kennen de rituelen, gezangen en een paar ceremoniën. Er zijn tekeningen en documenten bewaard gebleven. De herinnering aan die epidemieën werkte losbandigheid in de hand. En agressie.

MAN 3

Heeft deze stad zo'n imponerende historie? Met orgastische feesten. Jezus!
Ineens weet ik hoe we de mensen naar deze stad kunnen krijgen. Max. Ga door.

VROUW 1

Maar als die gangen zo levensgevaarlijk zijn, waarom verdomme hebben ze je er uit moeten halen, waarom ben je er dan in gegaan. Vertel dat eens. Alleen vanwege dat stomme spelletje? Vanwege je bezopen kop?

MAN 3

Of ik dronken ben of niet is niet belangrijk – was ik ook niet echt. Nee, toen ik daar zat dacht ik: Hes had een sleutel. Dat is het grote raadsel.

Hes moet op de een of andere manier aan die sleutel gekomen zijn. En dat snap ik niet.

tegen Vrouw 3 Maar jij schijnt mij dus te kunnen vertellen hoe dat komt.

VROUW 3

Daarom ben ik hier.

MAN 3

Ik luister.

VROUW 3

Het was even na zessen toen deze meneer, Hes, binnen kwam – we waren eigenlijk nog niet open – en vroeg of er nog mensen in de gangen aan het werk waren. Ik wist van niks maar door die onderhoudswerkzaamheden weet niet iedereen altijd wat er gaande is. Het zou zo kunnen zijn, zei ik. Ik weet het niet. *loopt naar voren*

De aandacht komt meer en meer te liggen bij Man 1 – die zich ongemakkelijk gaat voelen onder de belangstelling.

Toen wilde deze meneer weten of het mogelijk was dat de sleutel van de toegangsdeur was gestolen. Ik schrok, en dat merkte hij. Ik ging kijken, maar

aangezien de sleutel er nog hing, vroeg ik: Hoe komt u daarbij. Is er een reden om aan diefstal te denken?

Ik wilde de proef op de som nemen, zei hij, want er doen geruchten van die aard de ronde. En toen zei hij: Waar ik eigenlijk voor gekomen ben dat is om de veiligheid van die toegang te inspecteren. Opdracht! Van hogerhand.

Nou moe, dacht ik.

Toen wist ik helemaal niet wat ik moest antwoorden. Of ik dit serieus moest nemen

of niet. Aangezien ik alleen aanwezig was besloot ik op zijn advies uw *wijst op Man 2*

telefoonnummer te draaien, hij had uw naam genoemd en uw nummer gegeven. En toen ben ik gelijk maar even gaan kijken of de toegang werkelijk gesloten was. Dat was zo. En toen ik uw nummer draaide bleek dat het verkeerde te zijn.

Hes staat nu oog in oog met de overigen.

Toen zei hij: Maar kijkt u dan toch zelf even als u het niet vertrouwt, ik wil alleen maar weten of die toegang goed gesloten is. Toen ik zei dat ik dat al had gedaan, zei hij: Maar dat is alles wat ik weten wil. En toen ging hij weg. En vervolgens heb ik niet gekeken of de sleutel er nog was. Verwarring, begrijpt u.

Ik sta daar ook maar alleen.

MAN 3

Zo.

VROUW 3

Dus ik denk dat hij toch die sleutel heeft gepikt.

MAN 3

Ja ja.

VROUW 3

Zoiets gebeurt me nooit. Echt waar. Nooit gebeurt er zoiets gek.

MAN 3

Straks zullen we daar nog over spreken. Maar dan nog begrijp ik niet hoe hij geweten heeft dat er een sleutel was en dat die sleutel precies dáár hing. Max, het is toch duidelijk dat hij een paar dingen van jou gehoord moet hebben.

MAN 2

Als je dat goed wilt begrijpen zul je je toch eens moeten verdiepen in een paar details. Ik heb met hem gepraat en hem een paar dingen verteld. Ja, onder meer over de toegang.

MAN 3

En wat heb je hem verteld, vraag ik je.

MAN 2

Hij had mij betaald om zijn gids te zijn. Dan word je geacht iemand ook wat te vertellen. Ik vind dat leuk.

MAN 3

Mij vertel je dat soort dingen nooit.

MAN 2

Jou kan ik niks vertellen omdat je er geen respect voor hebt. Voor jou is een hunebed zoiets als een oud clubhuis. Een grot is een nog niet verbouwde nachtclub. Als ik iets vertel kom jij op een verkeerd idee.

MAN 3

Jij hebt hem dus verteld dat je via de Catacomben de gangen in kunt.

MAN 2

Waar denk je dat de naam van dat café vandaan komt.

MAN 3

Catacomben, ja natuurlijk. Straks hoor ik je nog zeggen dat je hem dat hele idee zelf aan de hand hebt gedaan.

MAN 2

Voor mijn part. Je bent zelf die gangen in gegaan. Je bent nog gekker dan ik dacht.

VROUW 2

Iedereen weet hoe jij doorgaans op riskante situaties reageert.

MAN 3

Ik ben uitgedaagd. Op het idee gebracht.

Er ontstaat opnieuw beweging.

MAN 2

Ik voel mij zeker niet medeplichtig.

MAN 3

Hes heeft jullie op het idee gebracht.

MAN 2

Als je die gangen inloopt keer je toch om – als je voor jezelf bewezen hebt dat je een held bent.

MAN 3

Omkeren, wat is dat voor woord?

VROUW 1

Dit vind ik geen normale reactie.

MAN 3

gaat zitten Is het een wonder. Kun je je nou helemaal niks voorstellen bij zo'n gruwelijke nacht?

VROUW 1

Vertel dan eens wat je precies hebt doorgemaakt.

MAN 3

Paniek.

VROUW I

Paniek?

MAN 3

Enorme paniek. Ineens. Ik voelde... ik – *slaat zijn handen voor zijn ogen*

MAN I

tegen publiek Stork, de excentriek, wilde onsterfelijke faam verwerven. Hij zwierf in dronkenschap niet boven, maar ondergronds door de stad, op zoek naar een hoekje om te kotsen.

MAN 3

onderbreekt Hes abrupt Het duister overviel me. Ik lette niet goed op. De gang maakte een rare bocht, een hoek, nee, een vouw, en ineens liep ik vanuit de flauwe schemering een doods donker in.

staat op, in opperste concentratie

Je bent meteen gedesoriënteerd. Totaal. Het is een schok maar je houdt je flink. Je loopt een paar passen door. Dat is fataal. Zo lang je blijft denken gaat het nog, maar je moet niet in het donker proberen te kijken. Dan ben je verloren. Je hersens accepteren gewoon niet dat er niks te zien is dan alleen het peilloze. Het slaat op je ademhaling, het beklemmt. Je denkt tegen je paniek in. Omkeren. Teruggaan. Je probeert het. Omkeren. Je keert om. Tast. Daar is evenzeer niks, maar er moet wat zijn want je komt er vandaan. Ineens is alles dreigend. De vloer hobbelig, onbetrouwbaar. Doordat je concentratie naar deze dingen wegglijdt, ben je even niet met de stap bezig die je zet. Meteen weet je niet meer hoe groot die stap was. Het zweet breekt je uit, dat voel je. Je probeert jezelf in de hand te houden. Blijven denken! Nog één stap, en nog één en nog één, in de hoop iets te bespeuren van een schemering. Iets van lichtval. Maar: geen schemering. Alleen maar bijna tastbare duisternis. Meer dan

drie, vier stappen heb ik zojuist ook niet gedaan. O God, er is iets mis. Iets is fout! Je strekt je handen uit. Niets. Nergens. Plotseling hoor je geluid, nee geen geluid, doodse stilte. Maar ook geen doodse stilte, nee, suizen, ademhalen, een zoemen misschien. Een koninkrijk voor een slaapkamerlampje. O God. Je gaat op de grond zitten. Vochtigheid. Glad. Omdat je niet kunt kijken, mensenkinderen, zijn er na verloop van tijd gestalten, uit nevel gesmeed, paars. Er zijn geluiden. Gruwelijke stemmen. Mijn God, ja, ikzelf. Natuurlijk, in mijn hoofd. Maar Jezus nog aan toe. Ik ben gaan liggen. Op de stenen grond. Ik heb geschreeuwd.

eindigt op de grond

VROUW I

onder de indruk Nou! Goh!

MAN 3

Vernietigend.

VROUW I

Vertel nog eens wat meer.

MAN 3

Je kunt je zelf daar toch wel iets bij voorstellen.

VROUW I

Nee! Nee, echt niet. Dat lukt me niet. Ik heb geen fantasie. Nee.

MAN 2

En toen. Daar. Wat toen.

MAN 3

Net of er een driedimensionale film – nee, een – nee, geen droom, dat ook niet. Weet je dat zingen helpt? Ik heb gezongen.

VROUW I

Gezongen?

MAN 3

En als ik erg bang was; gebruld. Rare geluiden gemaakt.

VROUW I

God. Wat grappig.

Man 1 is inmiddels naar Man 3 gelopen, is naast hem op de vloer gaan zitten, alsof hij ook onder de indruk is.

MAN I

O ja? Zag je een beeld? Was er dialoog bij? Ondertiteling? Werd er een liedje gezongen? *stilte, barst plotseling los, loopt weg* Nee, dat moest hij zelf doen.

Nou, dan ben je voor mij door de mand gevallen. Nou!

MAN 3

Ben jij in die gang geweest of ik?

MAN I

wordt alsmaar emotioneler Ik ben er mee opgegroeid, met die gangen, jongen. Ik weet er zo het een en ander van, van die nachten in die gangen en ik laat me niet zomaar – Nee, zie je wel. Ik wist het. Ik dacht het al toen ik daar zo stond te kijken! Dit zijn niet mijn gangen!

VROUW I

Praat niet zo kinderachtig, alsjeblieft!

MAN I

Precies, dat is het woord, het is kinderachtig. Dat is toch geen verslag van een ervaring. De ondergrondse gangen! Oord van terreur. Moorden zijn er gepleegd. Executies voltrokken. Daar huisde het geweld, er werden gruwelen bedreven, achtervolgingen, drijfjachten. Er eechoot een krijsen, een permanent gillen.

Maar meneer begint over zijn hartslag. Zijn transpiratie. O God, nee, ik kan het niet uitleggen ook.

Nee, ik leg het niet uit. Heb jij wel eens – nee, ik zeg het niet. O eindeloze slapeloze nachten waarin – nooit stopt het. Nee, nee. Goed, goed. Het was doodstil en hij heeft een liedje gezongen. Maar neem van mij aan: het waren niet mijn gangen. In mijn eindeloze nachtenlange gangen ben jij niet geweest. Bovendien: ik praat niet meer met jullie. Ik ga een luchtje scheppen.

MAN 2

Wat is dat voor een absurde uitbarsting?

VROUW 1

Wat een reactie.

MAN 2

Wat vertelt hij nou?

De anderen, minus Vrouw 3, hebben zich verzameld en kijken van een afstand naar Man 1.

VROUW 1

Vreemd. Ik wist dat hij de middelbare school vroegtijdig had verlaten. Er werd in de familie gezegd dat hij overspannen was. Hij is toen naar een andere stad verhuisd. Werkte je niet op een administratiekantoor?

MAN 1

tegen publiek, ogenschijnlijk gekalmeerd Daar waar nu de bank is, was vroeger een bioscoop. Van drie kanten kwamen ze op mij af, op scooters. Zaten ze me achterna, over het plein. Urenlang. Daar weet Stork natuurlijk niks meer van. Kon anderhalf jaar niet met goed fatsoen door de stad lopen. Had je maar niet naar de politie moeten gaan. Pats, knal. Word je een beetje gespannen van.

Dat van die gangen zit mij dwars. Die gangen? Nee, daar gaat Stork niet in.

Dat zeggen ze tegen me. Zo gek is hij niet. Dus wat hoop ik? Dat Stork, bleek en aarzelend, zegt: Nee, laat ik dat nou niet doen.

Nee, daar begin ik niet aan! zegt Stork en staat voor een keer met zijn mond vol tanden.

Dát was voor mij voldoende geweest.

Stork die het risico niet aandurft.

Maar wat gebeurt...?

Hij kijkt die tunnel in en zegt : O.k. tot zo!

En loopt zonder mankeren die gangen in.

nu tegen Vrouw 3 bij wie hij steun zoekt Goed: wat denk je dan? Ik zie straks een geknakt persoon. Niks hoor. Ik hoor nog steeds die enorm walgelijk grote mond. Is dat rechtvaardig? Stort die gangen wat mij betreft maar vol.

MAN 3

op de achtergrond Ik zeg jullie, die gozer heeft...

MAN 2

op de achtergrond Bedoelde je dat kleinerend? Wat je daarnet over de gangen zei?

MAN 3

Die heeft mij willens en wetens die gangen in willen hebben.

MAN 2

Moord? Geweld? In die gangen? Is dat historisch juist?

MAN 3

Je hoort toch wat hij zegt.

MAN 2

Verzint hij dat dan allemaal? Ik dacht dat hij mij als gids wilde hebben. Heb jij er studie van gemaakt? Ik ben bezig een boekje te schrijven. Terreur?

MAN 3

Hij had zijn plan allang van tevoren klaar.

MAN 2

Pas op! Ik begin verdenkingen te koesteren. Waarom die formulieren? Leg uit. Die jury? Heb je misbruik van mij gemaakt?

MAN 1

houdt Vrouw 3 steeds krampachtiger vast Stork, je volgt, om het zomaar te zeggen, je eigen gedachtegangen maar.

MAN 3

Wil jij zeggen Hes, dat jij de afgelopen jaren nooit fantasieën hebt gekoesterd over wraak?

MAN 1

Stork, je bent zelf naar binnen gegaan. Uit eigen vrije wil.

MAN 3

Wilde je aantonen, Hes, dat ik een gebrek aan zelfkennis demonstreerde...?

MAN 1

middenvoor Beseft een schoft zelf hoe gewetenloos hij is? Geeft die test daar antwoord op? Dat had ik de jury willen vragen.

MAN 3

Nee, daar geeft die test geen antwoord op.

MAN 1

Dan is die test waardeloos. Dan betekent zelfkennis helemaal niets.

VROUW 1

Over zelfkennis en kennissen gesproken, ik moest je de groeten doen.

MAN 1

De groeten?

VROUW 2

Thuis, ouders. Vader. Moeder. Ze hebben me alles verteld...

MAN 1

Vader? Moeder? Geheugenverlies. Doe de groeten terug.

MAN 3

Had je me willen vermoorden, Hes?

VROUW 2

Geef eens antwoord?

MAN 3

Had je me willen vermoorden maar durfde je niet?

Man 1 blaast op zijn scheidsrechtersfluit. Lichtwisseling. Man 1 in een aparte spot. De anderen staan in tegenlicht als schaduwen. Tussen Man 1 en de anderen staat Vrouw 3.

MAN 1

Weer stort iedereen zich op mij. Weer tuimelen mijn gedachten over mij heen. Nou, genoeg, zeg ik. Ik ben hier de baas en ik sluit de tent.

MAN 3

Moordenaar.

MAN 1

Genoeg. De werkelijkheid mag dan doorgaan, ik draai de knop om en ga hier weg. Ik neem mijn geheugen mee.

Pakt stoel. Vervolgens in rustig tempo – nu en dan pauzerend terwijl de anderen zacht spreken:

Je bent verteller of je bent het niet. Je loopt rond in een oude loods vol herinneringen

en er valt een spinnenweb van fantasie over je heen. Bij elke beweging nemen de problemen toe. Je staat daar en worstelt met jezelf. De bewoners van het gangenstelsel van mijn slapeloze nachten: als een bende staan ze daar. Alsof ze in de gangen jacht maken op mij, de prooi. In de nacht waren de kreten hoorbaar, maar nu hoor ik die kreten ook overdag. Ik kan ze niet tot zwijgen brengen.

MAN 3

In zijn fantasie is hij een moordenaar. Die test verraadt hem!

MAN 1

Hoofdpijn. Gebrek aan concentratie.

Vrouw 1 en Man 1 en 2 op de achtergrond als een sissend/ fluisterend koor: figureren als in een nachtmerrie, die beklemmende sfeer wordt op alle mogelijke manieren versterkt...

VROUW 1

Hij sluit zich af voor ons.

MAN 3

Hij gaat ons uit de weg.

MAN 2

Hij ontloopt ons.

MAN 3

Hij heeft zijn deur op slot gedaan.

VROUW 1

Klim dan door het raam.

MAN 2

Nee, we komen nog wel langs.

MAN 3

Als de tijd daar is.

Het koor voert een omsingeling uit. Volgende zinnen worden zacht gezegd. Hier doorheen, simultaan, de dialoog van Man 1 en Vrouw 3, die begint met: Waar zijn ze nu?

VROUW 1

sissend/ fluisterend... Je kunt beter je deur goed op slot houden.

MAN 3

sissend/ fluisterend... Hij doet alsof hij slaapt.

MAN 2

sissend/ fluisterend... Ja, maar hij slaapt niet.

VROUW 1

sissend/ fluisterend... Nee, hij ligt te luisteren.

MAN 3

sissend/ fluisterend... We wachten gewoon tot hij slaapt.

VROUW 2

sissend/ fluisterend... Het helpt vast als we een slaapliedje zingen.

MAN 3

sissend/ fluisterend... Wat voor slaapliedje vindt hij leuk?

MAN 1

luid – tegen Vrouw 3 Waar zijn ze nu?

VROUW 3

Ze zijn weg. Naar de openingsceremonie van het stadsfeest.

MAN 1

Zijn ze echt weg?

Er klinkt een flard van een vreemd uitdagend liedje

VROUW 3

Ja, ik zag ze gaan.

MAN 1

En ik hoor ze toch.

VROUW 2

is naar voren gelopen – in een aparte spot: tegen Man 1 die nog steeds op zijn stoel zit Maar we zijn toch nog niet klaar. Hij heeft zijn les nog niet geleerd.

MAN 1

Wraakgevoelens zijn dodelijk.

VROUW 2

verdwijnt uit de spot – loopt achteruit naar de anderen, sluit zich bij hen aan

Waar zeilen we doorheen, maat, door welk onweer. Dit lijkt wel dromen, waar is de liefde. Zeg jij mij eens wanneer ik moet vertrekken. Zeg tegen mij 'morgen,' en ik ga.

Geluid van vuurwerk. Marsmuziek.

VROUW 3

Het feest. Het is begonnen.

MAN 1

Ik ga vertrekken.

Vrouw 2 heeft zich bij het groepje gevoegd.

MAN 1

Is ze weg?

VROUW 3

Ze is naar het vuurwerk kijken.

Ze blijkt nu een verpleegster die een patiënt Man 1 in een stoel zet.

MAN 1

Ik wens als toerist behandeld te worden. Niet als patiënt. Ik had altijd één gedachte: wegwezen van hier. Maar je komt terug, als toerist of als patiënt.

Wat ben ik?

Toerist. Waarom zou ik met een vooropgezet plan gekomen zijn.

Op de achtergrond, simultaan, de volgende teksten: kakafonisch, door elkaar heen...

MAN 2

sissend/ fluisterend... Nu weet ik waarom hij jouw belangstelling wilde wekken.

MAN 3

sissend/ fluisterend... Dat hij zich kapot geschrokken is? Nou reken maar.

VROUW 1

sissend/ fluisterend... Je wist dat hij je toch niet achterna zou durven komen.

MAN 3

sissend/ fluisterend... Ik heb gewoon een paar uur zitten wachten.

MAN 1

tegelijktijd Hallo! Ik ben toerist. Geen moordenaar.

VROUW 3

als verpleegster die een patiënt kalmeert Jawel. Kalm maar. Het is goed.

MAN 1

Ze bespreken mijn lot. Hoor je ze?

VROUW 3

Dat is het feest. Het feest.

MAN 1

Er heeft zolang een andere stad in mijn hoofd gezeten. Tussen water en hemel ligt een schip. Straks zeil ik weg.

Op de achtergrond neuriën de anderen weer een flard van een liedje.

Dat lied dat ken ik. O ja, van het zangkoor. Het lied! Ha! Daar was een binnenplaatsje. Die spreuk op de gevel van onze school was: *Volentibus nihil arduum*. Achter de schutting zat ik verstopt. Weg van de sportvelden. Ik ging liever naar het museum. Daar staat een skelet van een aap.

De ondergrondse gangen. De verhalen. Ik ga niet naar de bliksem. Nee, ik moet weg

van hier. Ver weg. Over water.

De achtergrondgeluiden worden luider.

MAN 1

Wat gebeurt er?

De hiernavolgende teksten worden snel en door elkaar uitgesproken. Sissend en hijgend. Ze hoeven niet verstaanbaar te zijn, behalve de laatste clausen: We hebben hem, we hebben hem. Het beoogde effect is dat van een zich opdringende nachtmerrie.

VROUW 3

Vuurspuwende duivels, monsters.

VROUW 2

Narrenoorlog.

MAN 2

We dalen af.

VROUW 1

Pas op.

MAN 3

Meer trappen en gangetjes.

VROUW 2

Onder oude hijsbalken –

VROUW 1

– en stellages verdringt –

MAN 3

– zich nachtelijk gevogelte.

MAN 2

Daar. De plek van de samenzweringen.

De spelers zijn achter Hes gaan staan. Een spot beschijnt dit monsterlijke groepje.

MAN 2

We hebben hem.

VROUW 2

Bijna.

VROUW I

We hebben hem.

MAN 3

We hebben hem.

allen Ja! We hebben hem!

stilte

MAN I

Zoals een nachtelijke hemel doortrokken raakt van strepen licht, zo scheurt mijn

bewustzijn nu aan flarden. Terwijl de schimmen voor altijd luid pratend om me heen zijn en met rinkelende sleutelbos morrelen aan het hekwerk rond mijn dromen, schreeuw ik, tegen bulderende wind in:

Laat me met rust.

Ik ben niet hier,

ik ben op zee.

Dus alsjeblieft

doof de lichten.

Toeval.Voorval. ging bij Art & Pro in première op 9 maart 1991 in Theater Frascati, Amsterdam

Spel: René Eljon, Wim van der Grijn, Trudy de Jong, Han Kerckhoffs, Margreet Kooistra, Diane Lensink

Regie: Frans Strijards

De tekst *Toeval.Voorval.* is in de zomer van 2013 aan een grondige revisie onderworpen. De tekst is ingekort en aangepast. Deze gepubliceerde tekst is nu de officiële versie.

Frans Strijards (Rotterdam, 1952) is schrijver en regisseur. Tussen 1974-1982 speelde en regisseerde hij bij zijn gezelschap Het Projekttheater en schreef hij zijn eerste toneelstukken. In 1985 startte hij Art & Pro (Artikelen & Projekten) waar hij naast eigen teksten, onder meer Pirandello, Handke, Ibsen en Tsjechov regisseerde.

Hitchcock's Driesprong, Gesprekken over G., Hensbergen en *Het Syndroom van Stendhal* werden geselecteerd voor het Vlaams-Nederlandse Theaterfestival. In 1988 ontving Strijards de Vlaams-Nederlandse Toneelschrijfprijs voor *Hitchcock's Driesprong*. Voor *Hensbergen* had hij de Albert van Dalsumprijs al ontvangen.

Sinds 2002 werkt Strijards bij uiteenlopende gezelschappen. Zijn stukken zijn in verschillende talen vertaald en gespeeld. Hij gaf ook les aan toneelacademies.

Van 2008-2012 leidde Strijards het gezelschap De Voortzetting. Daar werden een aantal van zijn meer recente stukken gespeeld.

Frans Strijards publiceerde ook romans. Bovendien schreef hij een boek over toneelspelen en de toneelpraktijk.

Toneelwerk

Dossier Schönberg, geschetst, niet gespeeld – 2014

Na veertig jaar – 2013

Vrije Radicalen – 2011

Modem – 2010
Dankwoord – 2009
Hé jij daar – 2008
Stemmen – 2006
Breekbaar – 2006
Ludmilla – 2004
Coma – 2001
Golfbrakers – 1998
Getaway – 1994
Allegro Barbaro – 1994
Sporen – 1992
Toeval.Voorval – 1991
De Overwinnaars – 1991
Het Syndroom van Stendhal – 1989
Gesprekken over G. – 1988
Hitchcocks Driesprong – 1987 – Nederlands-Vlaamse Toneelschrijfprijs 1988
Hensbergen – 1986 – Albert van Dalumprijs 1986
Syndicaat der Teergevoeligen – 1981
Falstaff – 1981
Comedie – 1979
Tranen van de Burgerij – 1978
Fakir's Bril – 1978
Ondergang voor beginners – 1976